

KENT KİMLİĞİNİ
YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE
UYUM SAĞLAYABİLECEK
ODUNSU BİTKİLER

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

KENT KİMLİĞİNİ YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM SAĞLAYABİLECEK ODUNSU BİTKİLER

63
SAMI İLDEVA

• • •
Proje Yöneticisi ve Baş Editör:
Prof. Dr. Mustafa VAR

Editörler:
Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU
Prof. Dr. Engin EROĞLU
Doç. Dr. Alper UZUN

Yazarlar:
Prof. Dr. Mustafa VAR
Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU
Prof. Dr. Engin EROĞLU
Doç. Dr. Alper UZUN
Doç. Dr. Deryanur DİNÇER
Dr. Sertaç KAYA
Dr. Elif Berna ÜNAL
Öğr. Gör. Şeyma S. CEYLAN
Huriye Ç. MİMARLAR
Arş. Gör. Tuba Gül DOĞAN
Ömer Tarık VAR
Dr. Esra ŞENTÜRK
Sena Şükran TÜREDİ

Proje Koordinatörü:
Kenan İNCE

Proje Koordinatör Yardımcıları:
Sezgin AKSU
M. Mine GÜRDAL AYDIN

Yayına Hazırlayan:
M. Mine GÜRDAL AYDIN (Grafik ve Kapak Tasarımı)
Dr. Elif Berna ÜNAL
Selim PIŞKIN
Sozan MANSOUR

Kapak Fotoğrafları:
<https://www.inaturalist.org/observations/144675644>
<https://www.inaturalist.org/observations/240405400>
<https://www.inaturalist.org/observations/48420330>

ISBN: 978-625-7076-75-3
T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Yayınları
Basım Tarihi ve Yeri: Şubat 2025, Ankara

© Tüm hakları saklıdır. Yayıncının izni olmaksızın çoğaltılamaz, kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir. Rehberde kullanılan tüm görseller ile ilgili Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nün herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Her türlü telif vb. hususlarda sorumluluk VDS Peyzaj Mimarlık İnşaat ve Enerji San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.

KENT KİMLİĞİNİ YANSITACAK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE UYUM SAĞLAYABİLECEK ODUNSU BİTKİLER

“Şanlıurfa”

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

İçindekiler

01. TAKDİM Murat KURUM Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı	2
02. SUNUŞ Prof. Dr. Kasım YENİGÜN Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü	4
03. ÖNSÖZ Prof. Dr. Mustafa VAR Proje Yöneticisi	6
04. PROJE ÖZETİ Editörler	8
05. ŞANLIURFA DOĞAL YAPI ANALİZLERİ	12
06. ŞANLIURFA ODUNSU BİTKİ LİSTESİ	28
07. ODUNSU BİTKİ LİSTESİ TANITIMI	34
08. TABLOLAR	92
TEŞEKKÜR	100

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

TAKDİM

Murat KURUM

Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

Günümüzün hızla kentleşen dünyasında, özellikle de Covid-19 salgın süreci sonrasında; şehirlerimizin yeşil alanları ve doğal peyzajları, insan sağlığı ve çevre sürdürülebilirliği açısından hiç olmadığı kadar büyük bir önem taşır hale gelmiştir. Kentsel yeşil alanlar, oksijen kaynağı olması, açık havadan faydalanma imkânının yanı sıra kent içi hava akımı sağlaması, gürültü, toz ve zararlı gazları absorbe etmesi, doğal aydınlatma boşlukları oluşturması gibi ekolojik faydalarının yanında kentlerde yaşayan insanlarımızın psikolojik ve fiziksel sağlığının iyileştirilmesi gibi konularda da anahtar roller üstlenmektedir.

Ülkemiz 12.000'in üzerinde bitki taksonu ve 3.000'den fazla endemik bitki türü ile floristik açıdan zengin ülkeler arasında yer almaktadır. Doğal bitki örtüsü oldukça zengin olan ülkemizdeki kentsel peyzaj tasarım alanlarında, doğal bitki türlerinin kullanılmasına yönelik uygulama çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde yeşil alanların bitkisel tasarımında iklim değişikliğine dayanıklı doğal türlerin tercih edilmesine yönelik farkındalık projeleri de gerçekleştirilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak; Türkiye'nin dört bir yanındaki yerel bitki örtülerini inceliyoruz ve her şehrimizin ekolojik özelliklerine uygun doğal bitki türlerini belirliyoruz.

Şimdi de; bu bitkilerin peyzaj çalışmalarında nasıl kullanılabileceği konusunda pratik bilgiler sunmak ve sürdürülebilir kent peyzajı tasarımlarına yön vermek için Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi'mizi hazırladık.

Yeşil alanlarımızı arttırarak, doğal peyzajlarımızı koruyarak; sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de sağlıklı bir çevrede büyümelerini sağlamayı hedefliyoruz.

Bu doğrultuda, elinizdeki "Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi"imizin ülkemizde daha fazla yeşil alan oluşması ve doğayla iç içe yaşam alanlarının artması yolunda önemli bir adım olacağına inanıyorum.

Doğaya saygılı, sürdürülebilir ve sağlıklı şehirler oluşturmak için atılacak her adımda, bu kitabın rehberliğinde hareket ederek daha yeşil bir geleceğe doğru ilerleyebiliriz. Hep birlikte daha yeşil, daha sağlıklı ve daha güzel şehirler oluşturmak temennisiyle.

SUNUŞ

Prof. Dr. Kasım YENİGÜN

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürü

Kentlerimiz, insanlığın kültürel ve ekonomik gelişiminin merkezinde yer alan yaşam alanlarıdır. Şehirlerimizin peyzajı, doğal çevrenin korunması ve kentlerimizin sürdürülebilirliği için kritik bir rol oynamaktadır. Ülkemiz floristik açıdan zengin ülkeler arasında yer almakta ve bu konuda önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin temel sebepleri arasında ülkemizde iklim farklılıkları ile jeolojik ve jeomorfolojik çeşitliliğin var olması, zengin su kaynaklarının bulunması, topografik yapıda ortaya çıkan büyük yükseklik farklarının olması, Anadolu'nun doğusu ve batısı arasında ekolojik farklılıklar bulunması ve bunun floristik farklılıklara yansımaları ile ülkemizin üç fitocoğrafik bölgenin (Akdeniz, İran-Turan, Avrupa- Sibiry) kesişim noktasında yer alması olarak sıralanabilir.

Doğal bitkiler; buldukları bölgeye özgü iklim, toprak, yağış, kuraklık ve don gibi etmenlere bağlı olarak evrimleşmektedir ve buldukları koşullara mükemmel adapte olmalarını sağlayan belirli özelliklere sahip bitkilerdir. Ancak kentsel yeşil alanlarda kullanılacak bitki türü seçiminde yöreye özgü doğal bitki türlerinden ziyade egzotik kökenli süs bitkilerinin kullanıldığı fazlasıyla göze çarpmaktadır. Oysaki doğal bitki türleri, kendi ekolojik isteklerine uygun alanlarda, çok az bakım koşulları altında peyzaj çalışmalarında kullanılabilecek karakterde olup peyzaj uygulamalarının başarısını artırıcı ve maliyetleri azaltıcı niteliktedir.

İklim değişikliği, çölleşme ve erozyonla mücadele kapsamında, kentsel peyzaj düzenlemelerinde de, yöreye özgü ve çevre koşullarına adaptasyon sorunu olmayan doğal bitki türlerinin tercih edilmesi daha da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, "Kent Peyzajında Kullanılabilecek Doğal Bitki Rehberi" her bir ilimizin benzersiz iklim ve ekolojik koşullarına uygun, kent kimliğini yansıtacak şekilde hazırlanan doğal bitki rehberleri ile kentlerimizin yeşil alanlarını koruma ve güçlendirme çabalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'nin 81 ilinde doğal bitkilerin kentsel peyzajda nasıl kullanılabileceğine dair yol gösterici bilgilerin sunulduğu bu rehberde, her bir ilimiz için belirlenen doğal bitki türleri ve uygulama stratejileri, o bölgenin özgün ekolojik yapısına ve iklim koşullarına göre belirlenmiştir. Bu sayede, kentlerimizin yeşil dokusunu güçlendirerek iklim değişikliğiyle mücadeleye ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamayı hedeflemekteyiz.

Umuyorum ki bu rehber, doğal peyzajın kentlerimiz için sağladığı önemli fırsatları keşfetmenize ve uygulama imkânlarının artırılmasına fazlasıyla imkân sağlayacaktır. Kentlerimizin iklim değişikliği karşısında biyoçeşitliliğini artırarak doğal yaşam alanlarını korumak, su ve enerji tasarrufunu sağlamak, kent sakinlerinin sağlık ve refahını iyileştirmek için yerel bitki türlerini kullanma çabalarımız, sadece bugünün değil, gelecek nesillerin de daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşamasını sağlayacak önemli bir adımdır.

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Mustafa VAR

Proje Yöneticisi

Kent kimliği, çevresel ve toplumsal kimliklerin bir araya gelmesiyle şekillenmektedir. Çevresel kimlik ise bina, meydan, sokak gibi yapısal mimari öğeler ile topografya, jeolojik yapı, iklim, bitki örtüsü gibi kentin doğal yapı bileşenlerinden oluşmaktadır. Eski kentlerimizde mimari kimlik öğelerinin yanı sıra, çınarlar, ıhlamurlar, erguvanlar, güller gibi bitkisel kimlik öğeleri de kent kimliğini ortaya çıkartan önemli faktörlerdendi. Oysa günümüz kentleri, başta iklim olmak üzere pek çok çevre faktörü açısından farklılık göstermesine rağmen, oluşturulan bitki dokusu bakımından tekdüzelik göstermektedir. Bunun sonucunda, kentlerimizin olumsuz etkileri günümüzde bile hissedilmeye başlanan iklim değişikliğinden bugün olduğu gibi yarın da, hatta belki de daha yoğun bir biçimde etkileneceği aşikardır.

Türkiye'nin biyoçeşitlilik bakımından oldukça zengin olduğu bilinmektedir. Ancak, sahip olduğumuz ekolojik altyapı ve bitki çeşitliliğine rağmen, kentsel yeşil alanlara doğal bitki taksonlarının istenen şekilde yansıtılmadığı bilinmektedir. Akdeniz Havzası'nda bulunan ülkemizin küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek ülkelerin başında olacağı, bitki seçimi tercihlerimiz eğer böyle devam ederse yakın gelecekte, özellikle kentsel yeşil alanlarda, başta egzotik bitkiler olmak üzere bazı doğal türlerin bile yok olabileceği ve kitlesel çöküntü alanlarının oluşabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma ile belirtilen tüm problemlerin çözümüne yardımcı, sürdürülebilir şehircilik anlayışına uygun, kent kimliğiyle uyumlu ve oluşabilecek iklimsel değişiklikten en az etkilenecek bitki türlerini ortaya koyarak; yeşil alanların şekillenmesinde pay sahibi olan kamu ve özel sektör kuruluşlarına rehber bir kitap hazırlanmıştır. Bu kitap, başta yerel yönetimler olmak üzere, bitkisel malzemeyi yetiştirebilecek üreticilerin de potansiyel ve hiç üretilmemiş bazı bitkileri tanıması, kullanması ve üretmesinde yol gösterici olacaktır.

İleride karşılaşılabilecek problemleri önceden sezerek akademik camiayla karşılıklı iş birliği içerisinde çözüm arama gayretleri ve bu projeye desteklerinden dolayı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Sayın Murat KURUM'un şahsında, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nün tüm elemanlarına, ekibimiz adına teşekkürlerimi sunarım.

Projede yer alıp özverili çalışmalarda bulunan tüm ekibimize, fotoğraf desteği aldığımız paydaşlarımıza ve özellikle "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı" projesinden bazı verileri bizimle paylaşan Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne teşekkür ederim.

PROJE ÖZETİ

Editörler

İklim değışikliği, çarpık ve hızlı kentleşme, planlama hataları gibi faktörler pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de beraberinde çeşitli sorunları getirmektedir. Bu sorunların en önemlilerinden biri de kentlerin hava kalitesini arttıran, mikroklimasını ayarlayan, biyoçeşitliliğinin korunmasını sağlayan, kullanıcıların sosyalleşmesine, dinlenmesine ya da fiziksel aktivitede bulunmasına imkan sunarak beden ve ruh sağlıklarında olumlu etkiler yaratan, kısaca kentlerin ekosistem servisi görevini gerçekleştiren yeşil alanların devamlılığı sağlanamamaktadır.

Hızlı kentleşme genellikle tarım, orman ve kentsel yeşil alanları hedef almakta ve yeşil alanlar niceliksel ve niteliksel özelliklerini kaybetmektedir. Bunun sonucunda yeşil alanlar; ekosistem servisi görevlerini yerine getiremez hale gelmektedir.

Bu gidişatin olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için dünyadaki pek çok ülke, sahip olduğu yeşil alan büyüklüğünü arttırmak adına büyük bir çaba sarf etmektedir. Ancak, bu bağlamda oluşturulan kentsel tasarım ve planlama stratejileri, sadece yeşil alanların büyüklüğünü arttırmayı amaçlamamalı; aynı zamanda iklim değışikliğinin olası negatif etkilerini de göz önünde bulunduran sürdürülebilir yaklaşımları içermelidir. Aksi takdirde, sürdürülebilir yeşil alanlar oluşturulamadığı gibi; kısa, orta veya uzun vadede kentlerimizdeki ekolojik dengenin bozulması, ekosistemin olumsuz yönde etkilenmesi ve doğal bitki dokusunun yok olması gibi istenmeyen sonuçların ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır.

Yukarıda belirtilen faktörlerin kentlerimizde yaratabileceği olumsuz etkileri en aza indirmeyi hedefleyen bu çalışma; kent kimliğinin ortaya çıkmasına ve gelişimine katkı sağlarken, iklim değışikliği sonucunda ortaya çıkabilecek kuraklık, aşırı yağış ya da aşırı sıcak / soğuklara uyum sağlayabilecek doğal bitki türlerini tek bir kaynaktan derlemeyi ve bu bitkileri tanıtarak uygulayıcılara pratik, yol gösterici bir rehber oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda, çalışma toplam dört aşamada yürütülmüştür:

- 1) Doğal yapı analizlerinin yapılması,
- 2) İl sınırları içinde bulunan Türkiye'nin doğal odunsu türleri ile egzotik türlerinin belirlenmesi,
- 3) Doğal ve seçilen bazı egzotik odunsu taksonların tanıtılması,
- 4) Sadece il sınırları içinde yetişen doğal taksonların ve kuraklığa dayanıklılık bilgilerinin tablollaştırılması.

Bu bölümde söz konusu aşamalar kısaca açıklanmıştır.

1) Doğal Yapı Analizlerinin Yapılması

Yeryüzündeki bitki örtüsünün dağılımını etkileyen en önemli faktörler arasında genel konum, topoğrafya, jeolojik yapı, yükselti, bakı, hidrolojik yapı, toprak ve iklim yer almaktadır. Bu çalışmanın ana materyalini oluşturan bitkiler üzerinde bir fikir yürütmek ve öneride bulunmak, ancak bahsi geçen doğal faktörlerin bütüncül bir şekilde ele alınmasıyla mümkün olacaktır. Bu nedenle, çalışmanın başlangıcında çalışılan ile ait doğal yapı faktörlerini analiz edilmiştir.

Bu amaçla doğal yapıya ilişkin yapılan analizlerin tamamında ArcGIS yazılımı kullanılmıştır. DEM verileri aracılığıyla, ilin eş yükselti, eğim ve bakı analizleri ile alan hesaplamaları yapılmıştır. Hidroloji analizinde, ilin doğal ve yapay su yüzeyleri ile akarsu verileri kullanılmıştır.

Arazi kullanım kabiliyetleri, büyük toprak grupları ve toprak özellikleri analizlerinde, söz konusu ile ait toprak verileri haritalara işlenerek alan hesapları yapılmıştır. Ortalama en düşük sıcaklık, ortalama sıcaklık ve ortalama en yüksek sıcaklık haritaları için il sınırlarında bulunan meteoroloji istasyonlarına ait veriler, rakım ve dereceleri ile haritaya işlenmiştir. Ayrıca toplam 1000 adet sanal istasyon oluşturulmuş ve bu istasyonların yükseltileri belirlenmiştir. Her bir istasyona, mevcut istasyon verisindeki değerlere bağlı kalınarak enterpole edilmiştir. Bu atanan değerlerin, IDW (Inverse Distance Weighting) yöntemi ile mekansal dağılımı oluşturulmuş ve sıcaklık haritaları elde edilmiştir.

Yağış haritası için mevcut istasyon verisinin yıllık toplam yağış verisi, rakım değeri ile birlikte ArcGIS programında işlenmiş ve oluşturulan 1000 sanal istasyon için yıllık toplam yağış miktarı hesaplanmıştır. Toplam yağış miktarının hesaplanmasında Schreiber formülü kullanılmış ve bulunan toplam yağış miktarı değerlerinin IDW yöntemi ile değerlendirilmesi sonucu yağışın mekansal dağılımı belirlenmiştir.

Bitki sıcağa ve soğuğa dayanıklılık haritaları ile elde edilen ve enterpole edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, ilçe bazında soğuğa dayanıklılık ve sıcağa dayanıklılık analizleri yapılmıştır. Kitapta yer alan karekodlar sayesinde, herhangi bir ilçe sınırında gerçekleştirilecek uygulamalarda uygun bitki listesi ve söz konusu bitkinin hangi zonda (4a, 5a, 5b, ...) kullanılabilmesi pratik olarak anlaşılabilir. Bu sayede, çalışma alanında yetişemeyecek bitki türlerinin olası uygulama alanlarında kullanımının önüne geçilecektir. Bu çalışma kapsamında her bir bitki için elde edilen 1'den 12'ye kadar olan dereceler, ilgili tabloların minimum sıcaklık değerleriyle (örneğin 4a: -34,4 °C) eşleştirilmiştir.

2) İl Sınırları İçinde Bulunan Türkiye'nin Doğal Odunsu Türler ile Egzotik Türlerin Belirlenmesi

İkinci aşamada, bu il sınırları içinde doğal olarak yetişen ve yetişebilme potansiyeli olan Türkiye'nin doğal odunsu taksonlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu süreçte, il sınırları içinde daha önceden Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024)" esas alınmış ve tüm bitkiler arasında öncelikle odunsu olanlar seçilmiştir.

Ardından, bu odunsu taksonlar arasında peyzaj mimarlığında estetik ve işlevsel olarak kullanılacak, vejetatif ve generatif yollarla üretilebilecek türler belirlenmiş ve söz konusu il için odunsu taksonlar listesi oluşturulmuştur. Bu liste, il sınırları içinde yetişen, farklı bölgelere ait olsa bile Türkiye'nin doğal florasında bulunan ve ülkemizdeki kentsel yeşil alanlarda kullanılan bitkiler ile zorunlu hallerde kullanılacak bazı egzotik odunsu bitkileri içermektedir.

3) Doğal ve Seçilen Bazı Egzotik Odunsu Taksonların Tanıtılması

Üçüncü aşamada, tüm bitkilerin genel özelliklerini, ekolojik gereksinimlerini ve kullanım alanlarını içeren, her bir bitki için dört fotoğrafın yer aldığı birer sayfalık tanıtım sayfaları hazırlanmıştır. Endemik bitkilere ise, diğer bitkilerin aksine, iki sayfa ayrılmıştır. Ancak nesli tehlike altında olan ve kitlesel üretimi zor bazı endemik taksonlar bu çalışmaya dahil edilmemiştir.

Kitapta genel kapsam doğal türlere yoğunlaşmak ve bu türler önerilmekle birlikte ülkemizde sıklıkla rastlanan ekolojik koşullara uygun ve bu ilde yetişebilecek yüzlerce kültür , egzotik tür de önerilebilir. Ancak, bu kitap kapsamında istekleri az olan ve zorunlu hallerde kullanılacak Ailanthus, Robinia gibi egzotik cinslere sınırlı sayıda yer verilmiştir.

4) Sadece İl Sınırları İçinde Yetişen Doğal Taksonlarının ve Kuraklığa Dayanıklılık Bilgilerinin Tablolaştırılması

Bu çalışmada, bitkiler tanıtılırken Türkiye'ye özgü doğal ve egzotik taksonlara yer verilmiştir. İl sınırlarında yetişen doğal odunsu bitki türlerinin hangileri olduğu, oluşturulan tablolar aracılığıyla ortaya konulmuştur. Ayrıca kitaptan beklenen en önemli çıktılardan biri, bitkilerin genel özellikleri ve ekolojik gereksinimlerini ortaya koymanın yanı sıra bitkilerin kuraklığa dayanıklılık derecelendirmelerinin de belirlenmesi ve bu hususta uygulayıcılara yol gösterici olmaktır. Bu amaç doğrultusunda, bitkilerin kuraklığa dayanıklılık derecelerini içeren tablolar oluşturulmuş ve bu tablolara kitabın sonunda yer verilmiştir.

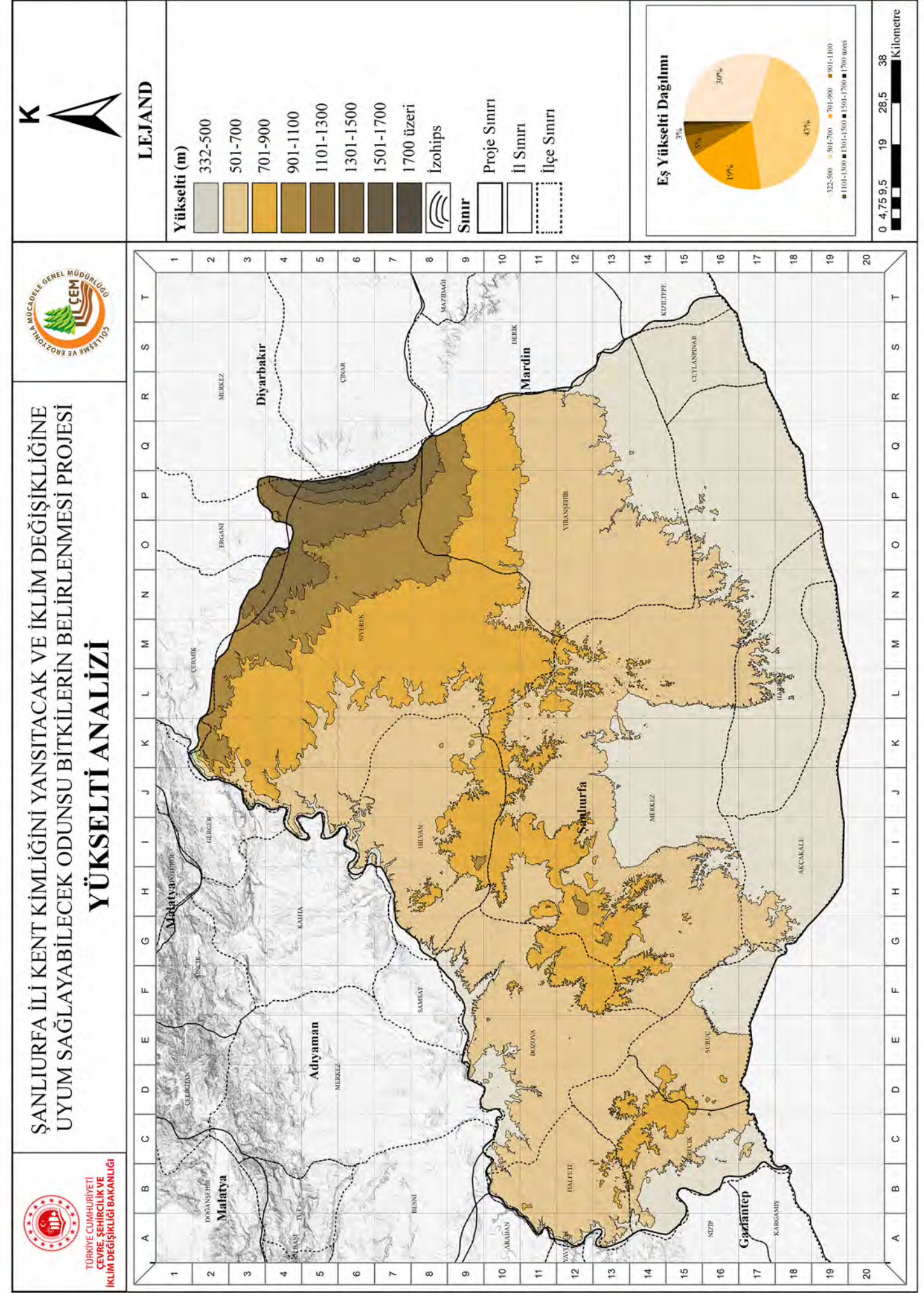
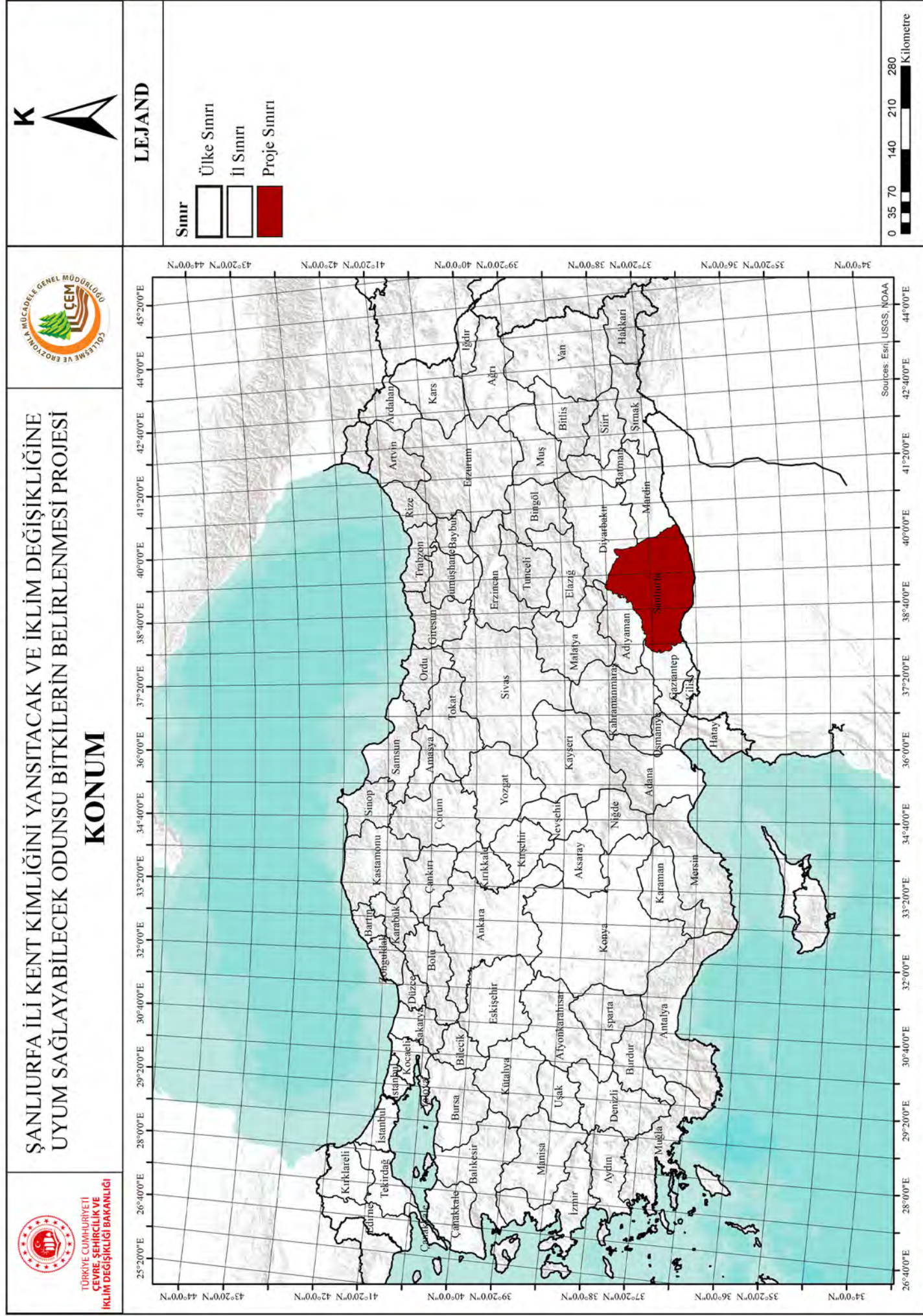
Kitabın sonunda ilçe ölçeğinde soğuğa dayanıklılık durumuna göre hangi zonları içerdiği ve bu zonlarda hangi bitkilerin kullanılabilmesi oluşturulan QR uygulaması sayesinde uygulamacılara önemli kolaylıklar sağlanması hedeflenmiştir.

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

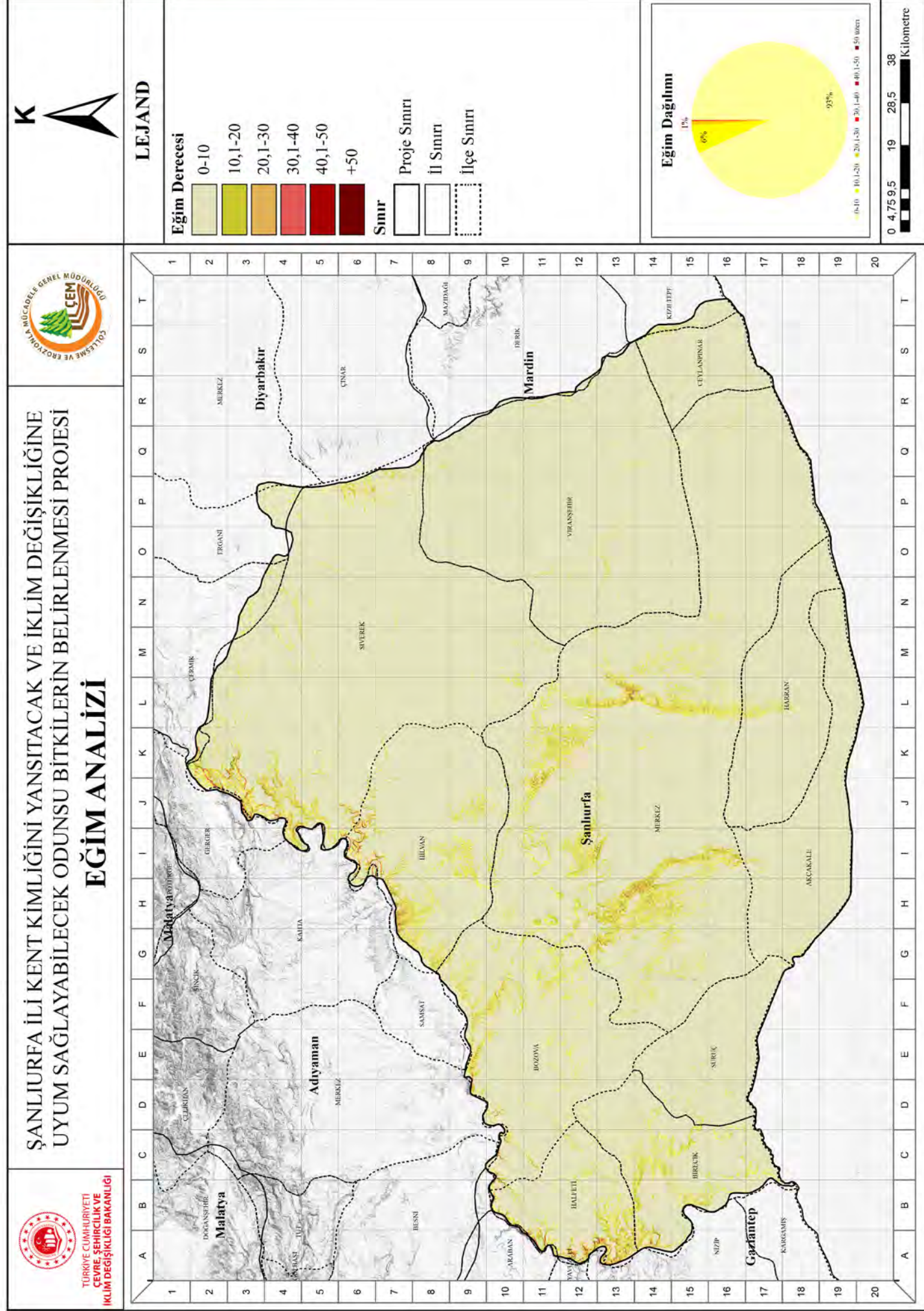
05. ŞANLIURFA DOĞAL YAPI ANALİZLERİ

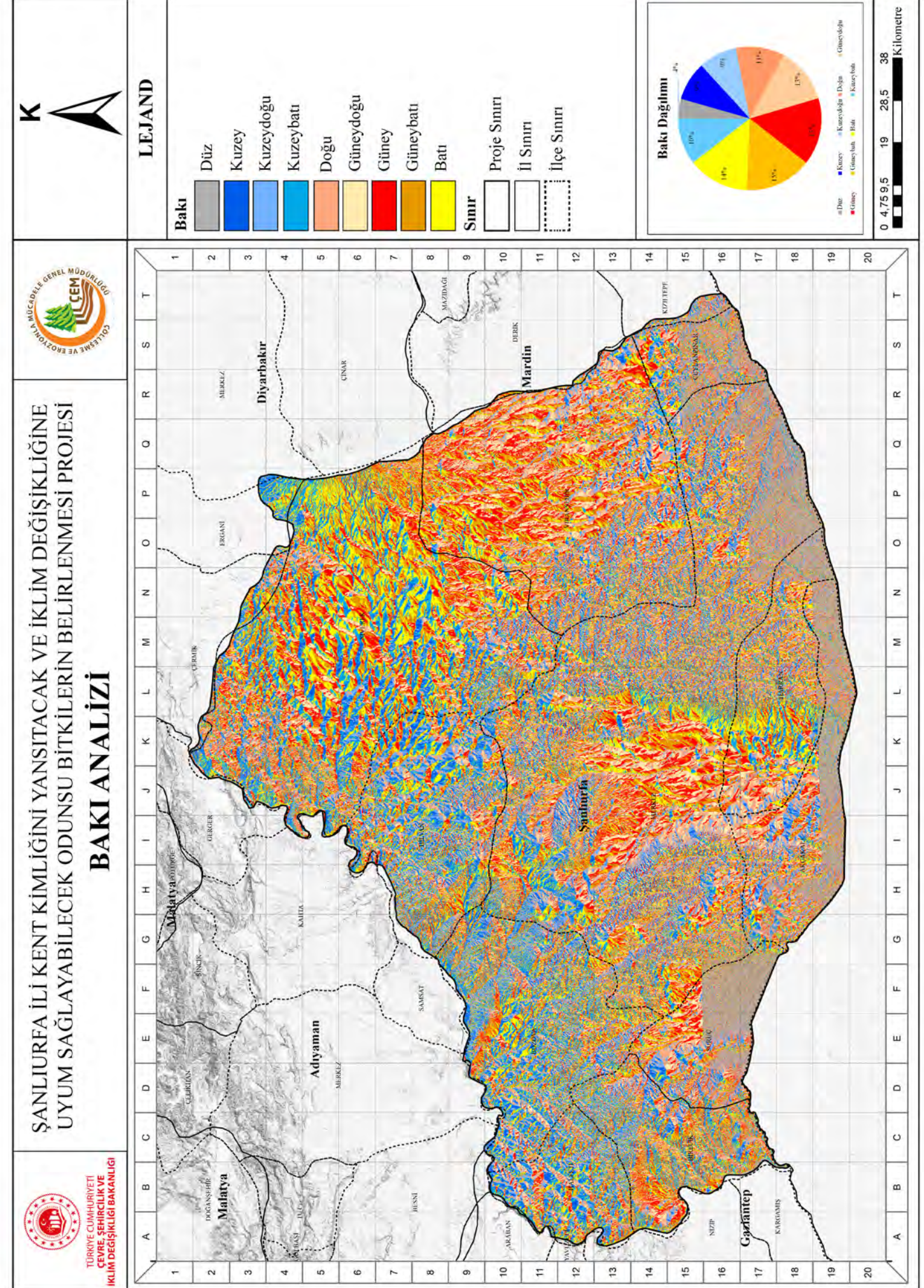

Harita 3. Şanlıurfa İli Eğim Analizi

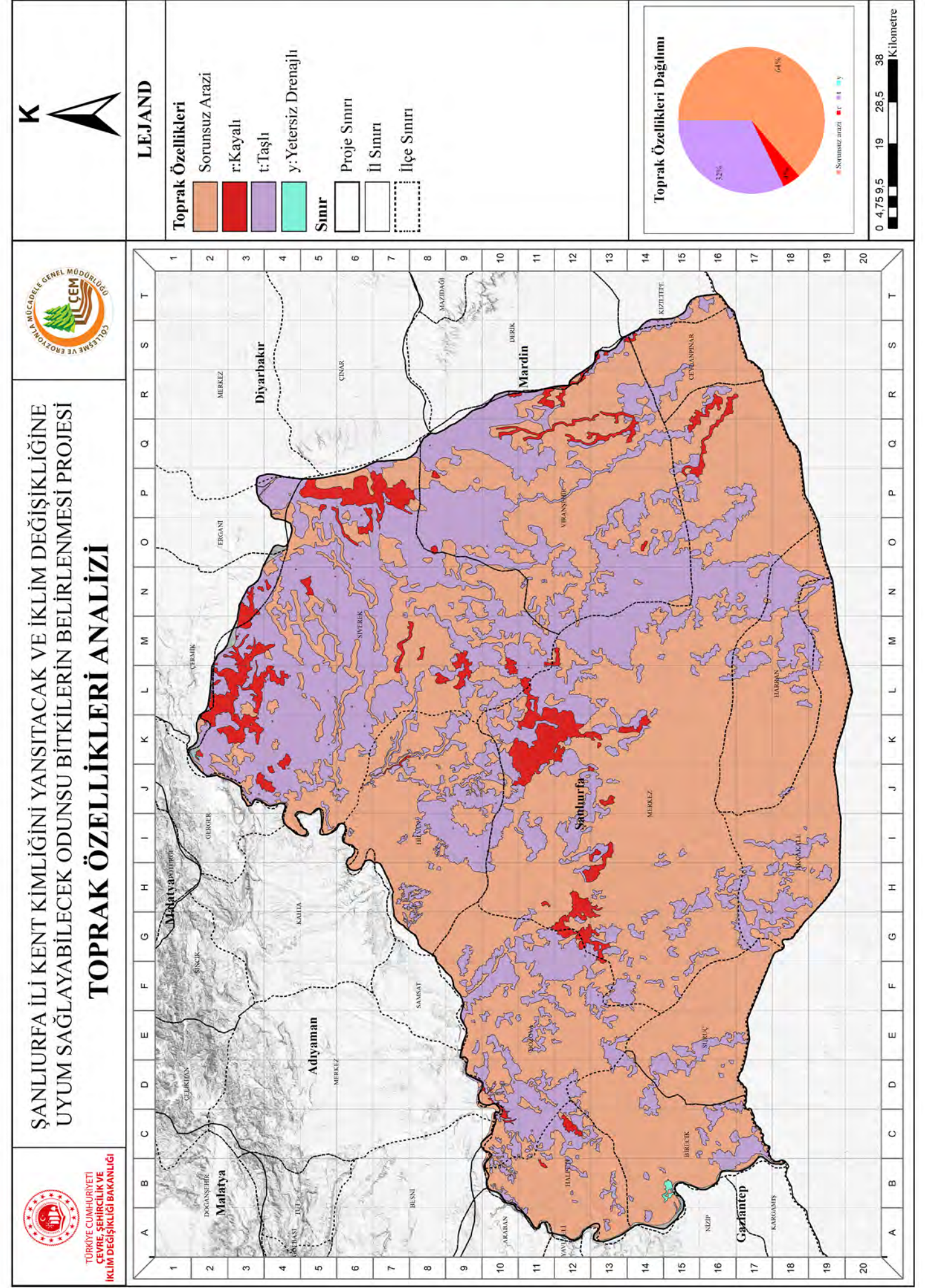
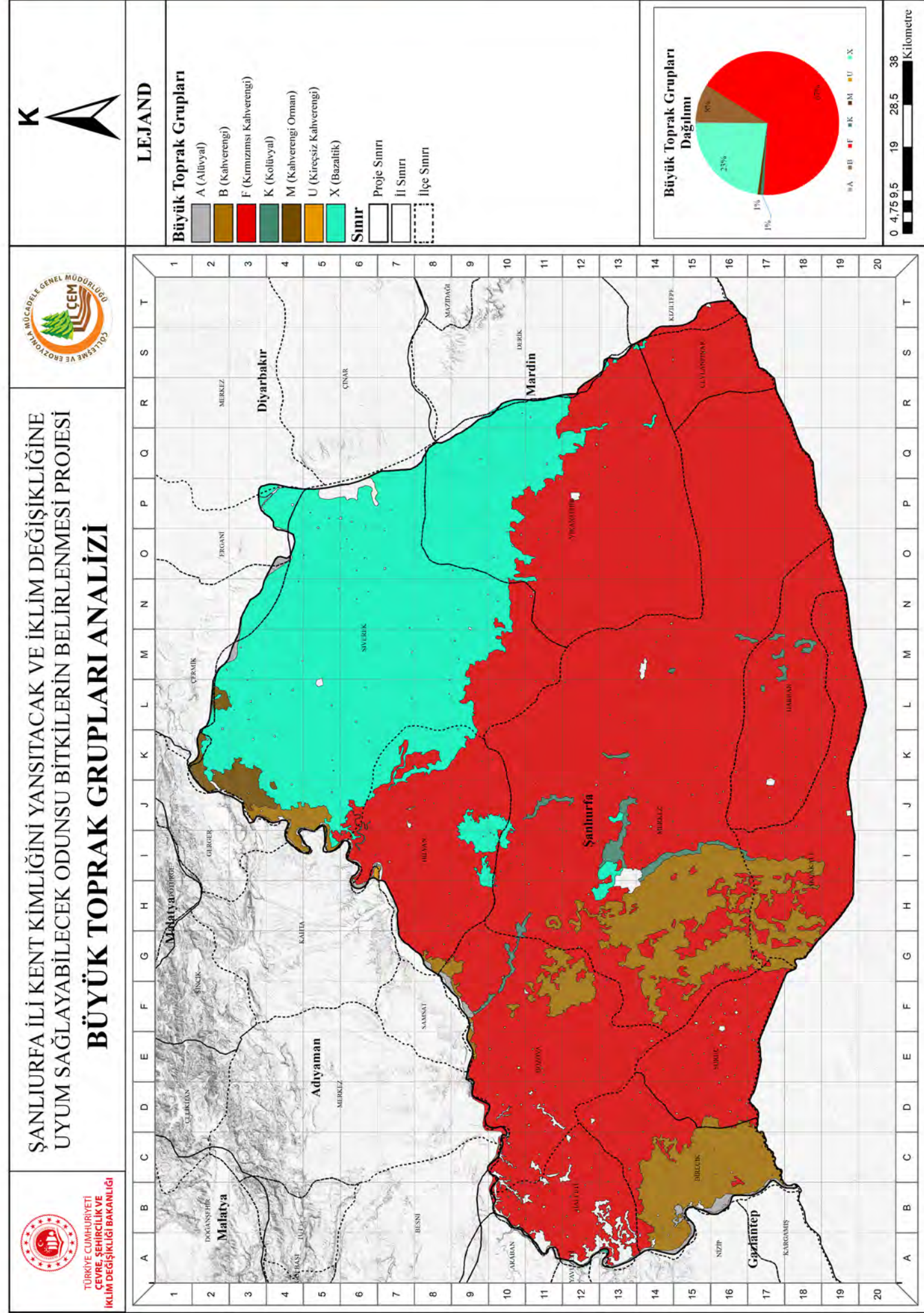
Harita 4. Şanlıurfa İli Bakı Analizi

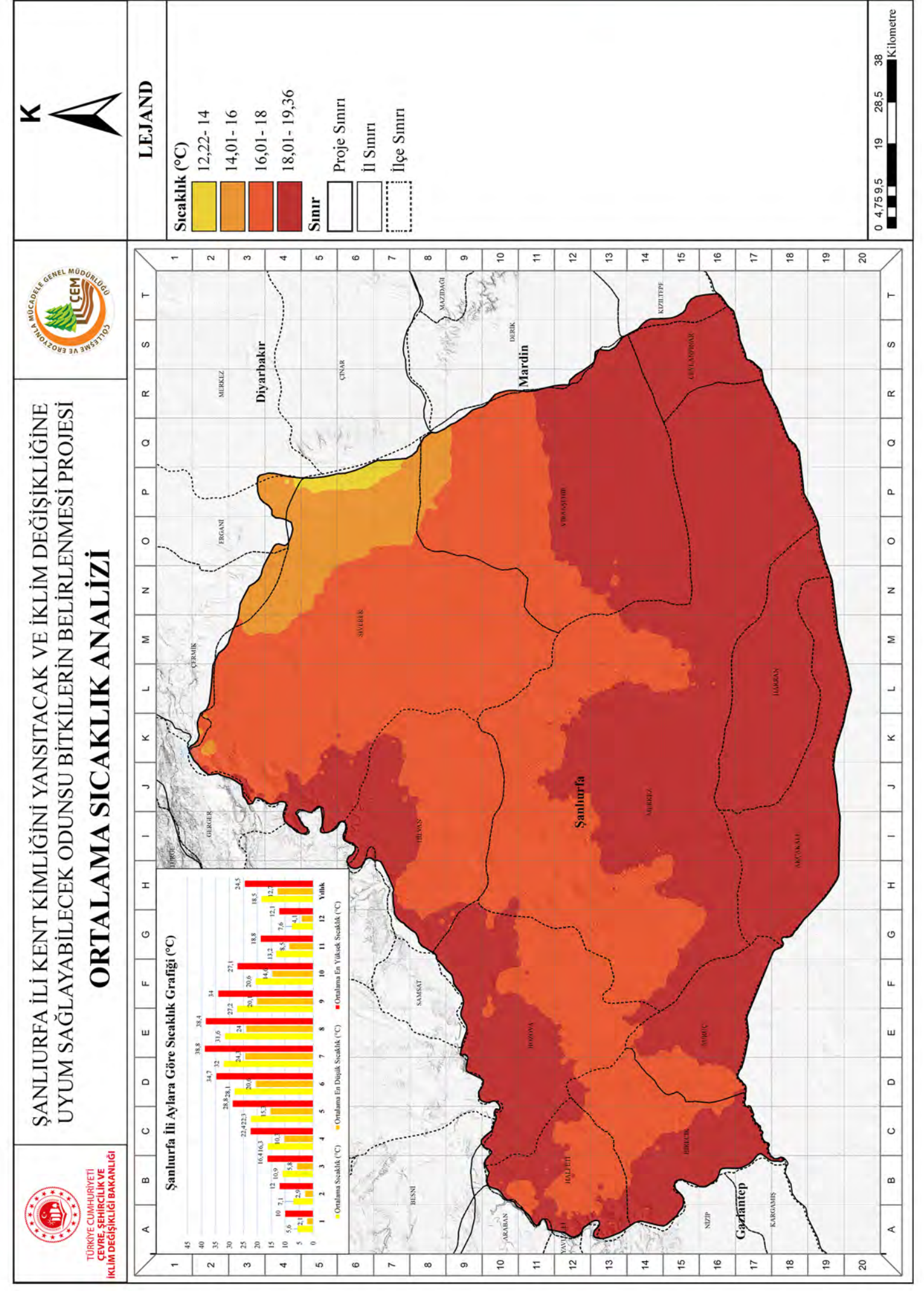
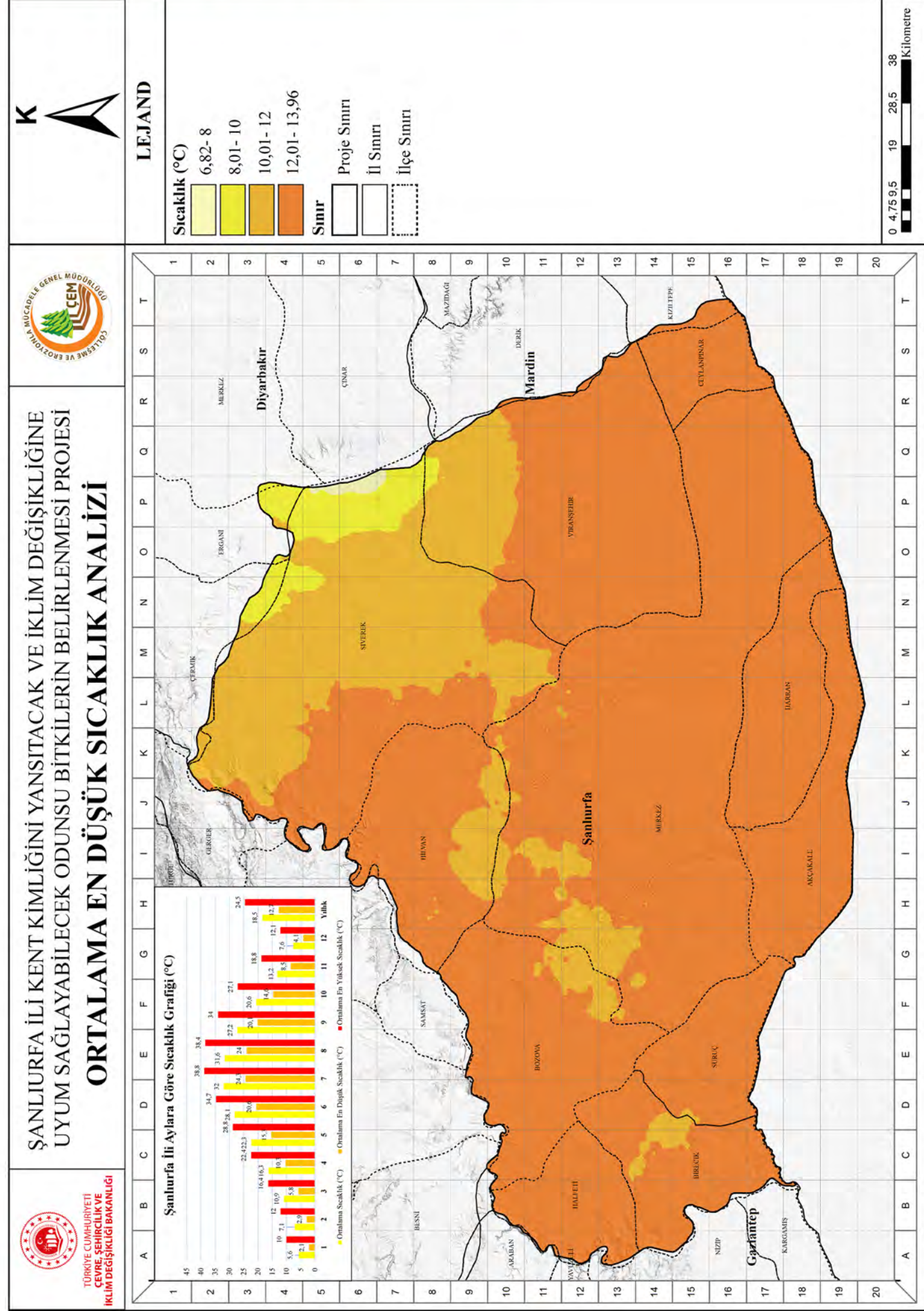

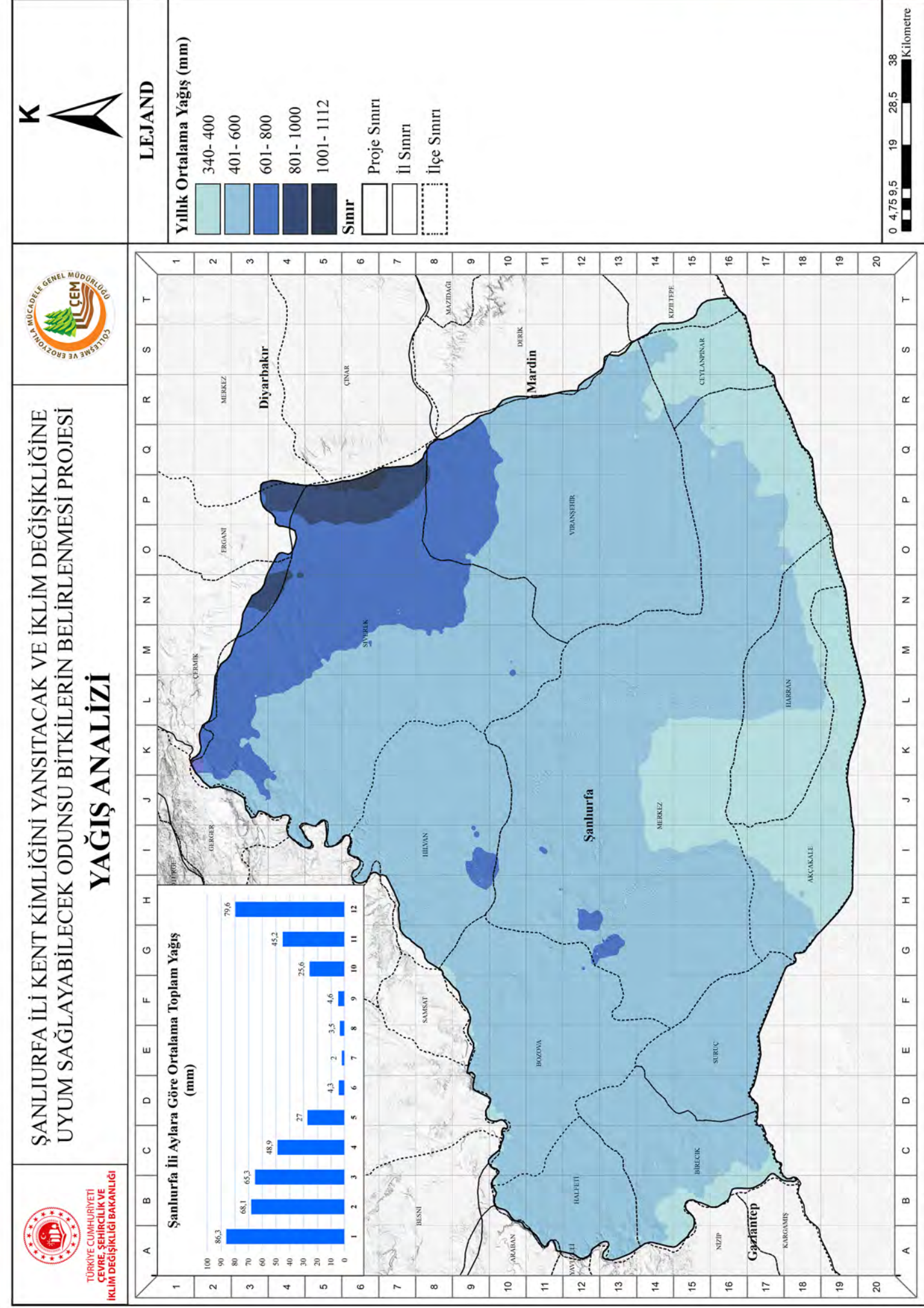
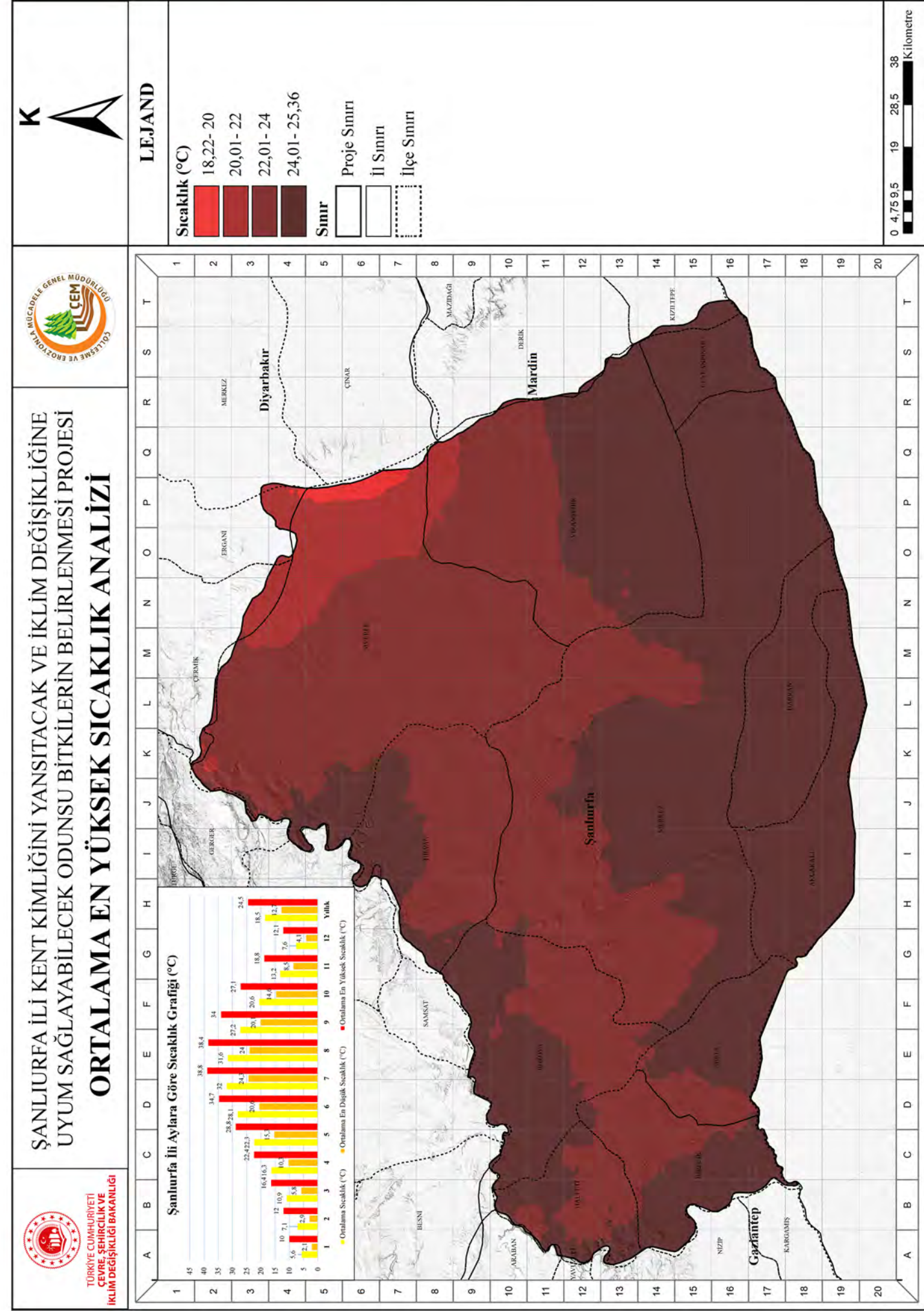

Kent Kimliğini Yansıracak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

06. ŞANLIURFA ODUNSU BİTKİ LİSTESİ

ŞANLIURFA
İlinde Bulunan Türkiye İçin Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Acantholimon acerosum</i>	Pişikkeveni	
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i>	Aguldikeni	
3	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	
4	<i>Amygdalus communis</i>	Badem	
5	<i>Amygdalus lycioides</i>	Behiv	
6	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	
7	<i>Astragalus plumosus</i>	Tavşantopağı	
8	<i>Astragalus russelii</i>	Ballan	
9	<i>Berberis crataegina</i>	Karamuk	
10	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	
11	<i>Celtis australis</i>	Çitlenbik	
12	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i>	Yaban Kirazı	
13	<i>Cercis siliquastrum</i>	Erguvan	
14	<i>Cionura erecta</i>	Babrik	
15	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı	
16	<i>Cotinus coggygria</i>	Boyacı Sumağı	
17	<i>Cotoneaster nummularius</i>	Dağ Muşmulası	
18	<i>Crataegus azarolus</i>	Müzmüldek	
19	<i>Crataegus orientalis</i>	Alıç	
20	<i>Globularia orientalis</i>	Küre Çiçeği	
21	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Urfa Sedosu	
22	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	
23	<i>Hymenocrater bituminosus</i>	Zarçanakotu	
24	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	
25	<i>Jasminum officinale</i>	Yasemin	
26	<i>Lonicera etrusca</i>	Dokuzdon	
27	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	
28	<i>Noaea mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i>	Hölmezotu	
29	<i>Ononis adenotricha</i>	Karayandırak	
30	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	
31	<i>Pistacia palaestina</i>	Çöğre	
32	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar	
33	<i>Populus euphratica</i>	Fırat Kavağı	
34	<i>Pterocephalus brevis</i>	Urfa Cücükotu	
35	<i>Pyrus syriaca</i>	Çakal Armudu	
36	<i>Quercus brantii</i>	Karameşe	
37	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	
38	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri	
39	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	
40	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	
41	<i>Rubia tenuifolia</i>	Kızılboya	
42	<i>Rubus sanctus</i>	Böğürtlen	
43	<i>Scutellaria orientalis</i>	Sarı Kaside	
44	<i>Scutellaria tomentosa</i>	Boz Kaside	
45	<i>Veronica orientalis</i>	Gözmumcuğu	
46	<i>Viburnum lantana</i>	Germeşe	
47	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	

ŞANLIURFA
İlinde Bulunan Türkiye İçin Egzotik ve Kültür Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i>	İncir	
2	<i>Olea europaea</i>	Zeytin	
3	<i>Pistacia vera</i>	Antep Fıstığı	
4	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	
5	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya	
6	<i>Vitis vinifera</i>	Asma	

ŞANLIURFA
İlinde Bulunan Doğal Odunsu Taksonlar

No	Latince Adı	Türkçe Adı	Endemizm
1	<i>Acantholimon acerosum</i>	Pişikkeveni	
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i>	Aguldikeni	
3	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi	
4	<i>Amygdalus lycioides</i>	Behiv	
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik	
6	<i>Astragalus plumosus</i>	Tavşantopağı	
7	<i>Astragalus russelii</i>	Ballan	
8	<i>Berberis crataegina</i>	Karamuk	
9	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere	
10	<i>Celtis australis</i>	Çitlenbik	
11	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i>	Yaban Kirazı	
12	<i>Cionura erecta</i>	Babrik	
13	<i>Clematis cirrhosa</i>	Bahar Sarmaşığı	
14	<i>Cotinus coggygria</i>	Boyacı Sumağı	
15	<i>Cotoneaster nummularius</i>	Dağ Muşmulası	
16	<i>Crataegus azarolus</i>	Müzgüldek	
17	<i>Crataegus orientalis</i>	Alıç	
18	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i>	İncir	
19	<i>Globularia orientalis</i>	Küre Çiçeği	
20	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Urfa Sedosu	
21	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı	
22	<i>Hymenocrater bituminosus</i>	Zarçanakotu	
23	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk	
24	<i>Lonicera etrusca</i>	Dokuzdon	
25	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum	
26	<i>Noaea mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i>	Hölmezotu	
27	<i>Olea europaea</i>	Zeytin	
28	<i>Ononis adenotricha</i>	Karayandırak	
29	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı	
30	<i>Pistacia palaestina</i>	Çöğre	
31	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar	
32	<i>Populus euphratica</i>	Fırat Kavağı	
33	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu	
34	<i>Pterocephalus brevis</i>	Urfa Cücükotu	
35	<i>Pyrus syriaca</i>	Çakal Armudu	
36	<i>Quercus brantii</i>	Karameşe	
37	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi	
38	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri	
39	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak	
40	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu	
41	<i>Rubia tenuifolia</i>	Kızılboya	
42	<i>Rubus sanctus</i>	Böğürtlen	
43	<i>Scutellaria orientalis</i>	Sarı Kaside	
44	<i>Scutellaria tomentosa</i>	Boz Kaside	
45	<i>Veronica orientalis</i>	Gözmumcuğu	
46	<i>Viburnum lantana</i>	Germeşe	
47	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt	

Kent Kimliğini Yansıtmak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

07. ODUNSU BİTKİ LİSTESİ TANITIMI

Çiçek güzelliği ile dikkati çeken bodur bir çalı...

Acantholimon acerosum

Pişikkeveni

Sık dallı, öbek formu, 20-30 cm boylanabilen mavimsi yeşil çalıdır. Yaprak şeritsi veya yassı üçgenimsi, 15-60 x 0,8-2,2 mm, kenarları serttir. Başakları genellikle seyrek-nadiren kompakt, 5-15 başakçıktan oluşur. Brahteler tüysüz; dış brahte (7-8 mm) iç brahteden (8-10 mm) daha kısa ve üçgenimsi-mızrak şeklindedir. Çiçek 11-12 mm ve pembe. Kaliks tüpü damarları tüylü, beyaz veya soluk ten rengi, dudaklar 5 lobludur. Çiçekleri haziran-ağustos aylarında açar. Suriye, Kuzey Irak, Ermenistan, Kuzey batı İran'da yayılış göstermektedir. Anadolu'da yaygın olarak görülmektedir. 800-2000 m'ler arasındaki yüksekliklerde yayılış göstermektedir. Türkiye'de Ankara, Bolu, Çankırı, Giresun, Kars, Manisa, Eskişehir, Yozgat, Sivas, Erzincan, Denizli, Burdur, Niğde, Ağrı, Konya ve Adıyaman'da yayılış göstermektedir (1).

20-30 cm arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanlarda yetişir .

Düşük nemli ortamlarda yetişir .

Kayalık yamaçlar; kireçli ve kumlu, drenajı iyi, kuru topraklarda yetişir.

Öncelikle ılıman iklim ve bozkırda yetişir.

Erozyon kontrol çalışmalarında kullanılabilir (2).

Sıcaklara oldukça dayanıklı olan bitki kuraklığa dirençlidir (2).

Anları çeker ve bal yapımını sağlar.

1. Davis, PH. (ed.), 1982. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 7. Edinburgh: Edinburgh University Press.

2. Yıldız G., Şekeröğlü N. (2013). Küresel İklim Değişikliğinde Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Önemi. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 6 (1): 85-88.

F1: Mustafa Gökmen. iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/227951550>.

F2: Mustafa Gökmen. iNaturalist. <https://www.inaturalist.org/observations/227951550>.

F3: Serdar ÖLEZ. florantolica. <https://www.florantolica.com/eukarya/gui/species.php?ID=Acantholimon-acerosum>.

F4: Serdar ÖLEZ. florantolica. <https://www.florantolica.com/eukarya/gui/species.php?ID=Acantholimon-acerosum>.

Ekstrem koşullara dayanıklı, birçok iyileştirici etkiye sahip dikenli çalı...

Alhagi maurorum

Aguldikeni

Yaprığını döken, 1 m'ye kadar boylanabilen, dikenli çalılardır. Dallar; ince tüylü ve dikenlidir. Yaprakları; basit, 10-20 x 3-4 mm boyutunda dikdörtgen formdadır. Çiçeklenme; haziran-ağustos aylarında gerçekleşir. Çiçek sapları; 1-3 mm, her birinde 1-2 küçük brahtecik bulunur. Taç yapraklar pembe renklidir. Meyvesi (bakla); 8-30 x 2-3 mm, kahverengi ve 1-9 tohumludur (1). Genel yayılışı; güneydoğudur. Avrupa Rusya'sından Sincan ve Kuzey Orta Hindistan'a kadar yayılış gösterir (2). Türkiye'de yayılışı; Asıl Ege, Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Erzurum-Kars, Batı Karadeniz, Adana, Konya, Orta Fırat, Dicle alt bölgeleridir (3). Yol kenarlarında, kum tepelerinde, çöplüklerde, tuzlu ve kuru yerlerde 2330 m'ye kadar yetişebilir (1,4).

1 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanlara ihtiyaç duyar. Gölgede büyüyemez (4).

Nemli ortamları tercih etmez.

İyi drenajlı, hafif veya orta derecede toprağı tercih eder (4,5).

Sıcak iklimleri sever, soğuklara da dayanabilir.

Yüksek sıcaklıklara, dona, tuzluluğa ve kum fırtınalarına dayanıklıdır (5).

Kuraklığa dayanıklıdır (5).

Biyolojik onarım uygulamalarında kullanılabilir. Bitkinin tamamı farklı koşullarda tedavi için kullanılabilir (4).

1. Davis, PH. (ed.), 1970. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 3. Edinburgh: Edinburgh University Press.

2. URL 1. <https://povos.science.gov/taxonomy/urn:lsid:ipni.org:names:473473-1>

3. URL 2. <https://www.florantolica.com/eukarya/gui/species.php?ID=Alhagi-maurorum>

4. URL 3. <https://pflor.org/user/Plant.aspx?lat=Name=Alhagi-maurorum>

5. URL 4. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.1079/cabcompendium.4215>

6. Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Vesi Tabanı (2024). Tarım ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

F1: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>

F2: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>

F3: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>

F4: İbrahim Gedikoğlu <https://yabanicicekler.com/flower/alhagi-maurorum-sin-alhagi-pseudolhagi-563>

Dikensiz, küçük beyazımsı çiçekli, çok dallı bir çalı...

Amygdalus arabica

Arap Bademi

Çok dallı, 2,5 m'ye kadar boylanabilen dikensiz çalıdır. Genç sürgünleri tüysüz, yazın genellikle yapraksızdır. Yaprak çizgisel-mızrak şeklinde, 2-4 x 0,3-0,5 (-0,7) cm çapında, yaprak kenarı belirsiz testere dişli veya testere dişli, yaprak sapı 7 mm'dir. Çiçekleri beyazımsı pembe, 15-17 mm çapında, sapsız veya yarı sapsızdır. Mart-nisan aylarında çiçek açar. Meyveleri küre veya oval şeklinde, hafifçe basık, ilk dönemlerde tüylü ilerleyen dönemde az veya çok tüylü hale gelir. Bozkırda veya meşe ormanlarında, kuru taşlı yamaçlarda, 600-1200 m yüksekliklerde yetişir. Lübnan, Suriye, Kuzey Irak, Batı İran ve Türkiye'de genel yayılış gösterir. Ülkemizde ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde doğal yayılış gösterir. Türkiye'de Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Adıyaman, Mardin, Hakkari ve Kilis'de görülür ⁽¹⁾.

2,5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanlarda yetişir.

Nemli veya yarı nemli ortamları sever.

Kuru, taşlı topraklarda yetişir.

İlman veya yarı tropikal iklimlerde yetişir.

Zorlu ekolojik koşullara iyi uyum sağlar.

Kurak ve yarı kurak ortama dayanır.

Gıda ve ilaç endüstrilerinde kullanılmaktadır ⁽²⁾. Erozyon kontrolü ve rüzgar önlemede kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. Hosseinzadeh, J. (2010). Morphological diversity of Amygdalus arabica Oliv. in natural forests of Ilam Province, Iran. Journal of Biodiversity and Ecological Sciences, 1(3), 1-XX.

F1: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F2: Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F3: Serdar Ölez. <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-arabica>
F4: Serdar Ölez. <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-arabica>

Değerli yemislere ve gösterişli bahar çiçeklerine sahip kokulu ağaç...

Amygdalus communis

Badem

Yaprak döken, 8 m'ye kadar boylanabilen, ağaç formunda bitkilerdir. Genç sürgünler tüysüz yapıdadır. Yaprakları yumurtamsı-mızraksı veya eliptik, 2,5-9 (-12) x 2-3 cm, dişlek-sert, salgı bezli, kösele yapıdadır. Yaprak sapları 10-30 mm'dir. Çiçekleri şubat-mart arasında yapraklanmadan önce açmakta olup beyaz ya da pembe, 4 cm çapa kadardır. Meyvesi eğik elipsoidten uzunlamasına elipsoide, basık, 50 x 30 mm'ye kadar, zeytin yeşili, üzeri tüylüdür. Meşe ormanlarında, 150-1800 m'de yaygın olarak yetiştirilir. Kültür bademlerinin yabani formudur. Anavatanı Türkmenistan (Kopet dağlarının kurak ve 800-1700 m yüksekliğindeki güneybatı yamaçları ve derin geçitleri ile Özbekistan'da Tian Şan dağlarının batı yamaçlarıdır. Güneybatı ve Orta Asya'da, Avrupa'da, özellikle güneyde, süs ve yenilebilir tohumu için yetiştirilmektedir ⁽¹⁾.

8 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Tam güneşi tercih eder ⁽²⁾.

Nemli bölgeleri tercih etmez ⁽³⁾.

İyi drenajlı, nemi tutan tınlı toprakları tercih eder., Kuru yamaçlar, kalkerli, taşlı ve çakıllı yerlerde yetişebilir ^(2,3).

Sıcak yazlara ve ilman kışlara ihtiyaç duyar.

Diğer meyve türlerinin yetişemediği taşlı, kireçli, besin maddelerince fakir topraklarda yetişmesi için uygundur ⁽³⁾.

Olgun badem ağaçları orda derecede kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Çiçek güzelliği ve kokusuyla güzel bir peyzaj bitkisidir. Meyvesi; çerez, badem sütü, badem yağı ve badem unu gibi ürünlerin hammaddesidir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. URL 1. <https://pfla.org/user/plant.aspx?LatinName=Prunus+dulcis>
3. Okay, Y. (2023). Badem (Prunus dulcis) yetiştiriciliği: Dünya'da ve Türkiye'de badem, ekolojik istekleri, dölleme biyolojisi (Badem yetiştiriciliği ders notları, 354 s.). Antalya: Antalya Tarım Orman İl Müdürlüğü.

F1: Denis OTKYDACH <https://www.inaturalist.org/observations/149993417>
F2: Mourid HARZALLAH <https://www.inaturalist.org/observations/160064104>
F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-amygdalus>
F4: Mustafa GÖKMEN <https://www.floranatolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Prunus-amygdalus>

Amygdalus lycioides

Behiv

Yaprak döken, çoğu zaman çalı formunda olan dikenli bitkide ^(1,2) yapraklar basit, tüylü ya da çıplak, kenarları tam ya da dişlidir. Genellikle elips, mızraksı-şeritsi şekillerdedir. Yaprak sapları tüylüdür ve yapraklar tomurcuklarda bükülmüş, yaprak ucu kör, dar oldukça eliptik kısa kıl şeklinde yapraklara sahiptir ⁽²⁾. Yapraklanmadan erken ilkbaharda çiçek açan bitkinin çiçekleri 1 cm çapında pembe oldukça gösterişlidir ve bitki üzerinde yoğun olarak yer alır ^(1,2). Meyveleri yumurtamsı şekilde etli sulu 10-20 mm büyüklüğündedir ⁽²⁾. Taşlı, kurak ve kayalık alanlarda ⁽¹⁾ yayılış gösteren tür 600-1100 m rakımlarda doğal olarak bulunur. Anavatanı İran olan taksonun varyetesi ülkemizde Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa alt bölgelerinde yayılış gösterir ⁽³⁾.

Doğrudan ve tam güneş alan yerlerde oldukça iyi yayılış gösterir.

Kurak ya da yarı kurak iklim koşullarını tercih eder.

Kumlu, iyi drene edilmiş topraklarda iyi gelişim gösterir.

Ekstrem sıcaklık (40 °C) ve soğuklara (-40 °C) karşı

Soğuk sıcak toleransı yüksek olup kurak ve taşlık alanlarda iyi gelişim gösterir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erken ilkbahar çiçekleri ile ile görsel bir şölen oluşturabilen bitki dikenli yapısı ile geçirmiş çalı çiti olarak da kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh, United Kingdom: Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları. Ankara, Turkey: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. TÜBİTAK Veri Tabanı (http://194.27.225.161/yasin/tubitak/index.php)
4. Karatas, S., Çetin, A., Atamou, V., & Aslan, M. (2011). Morphologic, ecologic and taxonomic studies on Amygdalus L. species in Sanliurfa, Turkey. Acta Horticulturae, 912, 507-514. https://doi.org/10.17660/ActaHortic.2011.912.77

- F1: URL 1. https://www.biodiversity4all.org/photos/46150736
- F2: URL 2. https://resna.lut.ac.uk/wildlife/moodle/amygdalus-lycioides-rosaceae
- F3: URL 2. https://resna.lut.ac.uk/wildlife/moodle/amygdalus-lycioides-rosaceae
- F4: URL 2. https://resna.lut.ac.uk/wildlife/moodle/amygdalus-lycioides-rosaceae

Sıcak ve kurak bölgelerin dikenli pembe çiçekli çalısı...

Sarı gösterişli çiçeklere sahip, küme çalı grubu oluşturabilen bir türdür

Anagyris foetida

Zivircik

Küme oluşturan 2-4 m boyunda yaprak döken bir çalı türüdür ^(1,2). Özellikle yaprakları ezildiğinde çok güçlü hoş olmayan (foetid odour) kokusuyla bilinir. Bol olduğu yerlerde bozulmuş arazinin bir göstergesi olarak kabul edilir ⁽²⁾. Bileşik yapraklar eliptik ve tüylü yaprakçıklara sahiptir. Çiçekler erken ilkbaharda açar ve sürgünlerinde 2-12 adet çiçek taşıyan kısa salkımlar halindedir. Korolla 20-25 mm, pirinç sarısı, standart siyah beneklidir. Bakla meyve 7-20 x 1-2 cm, güçlü bir şekilde basıktır ⁽¹⁾. Hayvanlar için tatsız olan bu tür, diğer ağaçların ve çalıların büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı aşırı otlatılmış alanlarda hayatta kalabilme imkânına sahiptir. Bünyesinde zehirli alkaloidler taşır ⁽³⁾. Çiçekleri arılar tarafından sıklıkla ziyaret edilir. 1.000 metreye kadar olan yüksekliklerde, kayalık yamaçlarda ve yaprak döken ormanlık alanlarda bulunur. Akdeniz elementi olup batıda güney Portekiz ve kuzey Fas'a, uygun habitatta doğuda kuzey Irak'taki Zagros Dağları'na ve kuzeydoğu İran'a ve güneyde Arap Yarımadası'nın güney ucundaki Yemen'e kadar uzanır ⁽³⁾. Türkiye'de ise Doğu Ege adalarında, batı, güney ve güneydoğu Anadolu'da doğal yayılış göstermektedir ^(1,3,4).

2-4 m arası boy yapmaktadır.

Optimum büyüme için, doğrudan güneş ışığına ihtiyaç duyar.

Hava dolaşımının iyi olduğu ılıman sıcaklıklarda iyi gelişir ve kuru bir ortamı tercih eder.

Kireçli topraklarda, kayalık kireçtaşı yamaçlarda ve iyi drenajlı tınlı topraklarda bulunur ⁽⁵⁾.

Yaklaşık 30 ila 40°C'ye kadar olan sıcaklıklara ve -10°C'ye kadar soğuklara karşı dayanıklıdır.

Bozulmuş çevre koşullarında veya bitki besin elementi bakımında fakir topraklara sahip habitatlarda bakım gerektirmeden yaşayabilir.

Kuru, kayalık topraklara adapte olmuştur ve kuraklık koşullarına dayanabilir.

Tıbbi amaçlı kullanılır ^(3,5,6). Peyzajda küme çalı grubu olarak değerlendirilir.

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol I-IX, Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Lewis, G.P. et al. 2005. Legumes of the World. Royal Botanic Gardens, Kew, Kew.
3. Aliboudhar, H., Tigine-Kordjari, N. & Lakache, Z. 2022. Identification and evaluation of free radical scavenging activity of quinolizidine alkaloids isolated from various parts of Anagyris foetida Plant. Pharm Chem J 56, 966-973.
4. Plants of the World Online 2020. Plants of the World Online.
5. Cuv. J.C. 2017. Annales de la Société des Sciences Naturelles et d'Archéologie de Toulon et de du Var Tome 69 Fascicule 1 - 1er semestre Année 2017, pub. La Société des Sciences Naturelles et d'Archéologie de Toulon et du Var (SSNATV), ISSN: 0373-7039, page 17, section: "Botanique", (enlign: 20.08.2024)
6. U.S. Department of Agriculture, Agricultural Research Service. 1992-2016. Dr. Duke's Phytochemical and Ethnobotanical Databases. Home Page, http://phytochem.nal.usda.gov/http://dx.doi.org/10.15482/USDA.ADC/1239279.

- F1: Flora Anatolica, https://www.floranatolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Anagyris-foetida
- F2: Flora Anatolica, https://www.floranatolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Anagyris-foetida
- F3: Flora Anatolica, https://www.floranatolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Anagyris-foetida
- F4: Flora Anatolica, https://www.floranatolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Anagyris-foetida

Gösterişli çiçekleriyle göze çarpan bodur bir çalı..

Astragalus plumosus

Tavşantopağı

Yastık şeklinde habitusa sahip, 10-15 cm boylanan dikenli bir çalıdır. Yaklaşık 5 cm'e kadar uzayan, düz yaprak ekseninde yer alan yaprakçıkları; karşılıklı dizilen 3-6 çift halinde, dikenli yaprak uçlarına sahip dar eliptik şekilde, basit ipeksi ya da yayılcı cılız tüylerle kaplıdır. Yaz aylarında açan sapsız çiçekleri; pembe, mor veya menekşe renklerinde, yaprak koltuklarında 1-2 adet yer alacak şekildedir. Küre formundaki çiçek kümeleri, 5-20 çiçekten oluşur ve 2-3 cm aralığında gelişim gösterir ⁽¹⁾. Karaçam, Kızılcım ormanları gibi ormanlık alan açıklıklarında ve bozkırlarda; 290-3000 m rakıma kadar doğal yayılış alanlarına sahiptir ^(1,2). Türkiye'de İç Anadolu Bölgesi, Orta Karadeniz, Yukarı Fırat ve Adana Bölümlerinde yer alır ^(1,3).

10-15 cm arası boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan ortamlarda yaşar.

Kurak iklimlerde yaşar.

Geçirgen toprakları sever.

Sıcak ortamları sever.

Yüksek rakımlarda yaşayabilir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Hoş görüntüye sahip çiçekleriyle polinasyon bahçelerinde, kurakçıl peyzaj çalışmalarında kullanılabilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1970. Flora of Turkey and the East Aegean Islands (ss. 136). Vol. 3. Edinburgh: Edinburgh University Press.

2. Akkemik, Ü. (Ed.) 2018. Türkiye'nin doğal egzotik ağaç ve çalın (ss. 294). Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.

3. Aytaç, Z., Ekici, M., Akan, H. (2012). tavşantopağı. Bitimbittikler (2013). <http://www.bitimbittikler.org.tr>

F1: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/48314887>

F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/48314887>

F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/48314887>

F4: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/48314887>

Çiçek ve meyve güzelliği olan, step koşullarına en iyi uyum sağlayan çalılardan...

Berberis crataegina

Siyah Meyveli Karamuk

Yaprağını döken, 2 m'ye kadar boylanabilen, dikenli küçük bir çalıdır. Dikenler genellikle yapraklardan daha kısadır. Genç sürgünler parlak koyu vişne çürüğü-kahverengi, üzerinde siyah lentiseller yoktur. Yapraklar sade, 1-4 cm dar ters yumurtamsı, genellikle boyu eninden 3 kat daha uzun, kenarları düz ya da testere dişlidir. Mayıs-haziran ayları arasında açan parlak sarı çiçekleri ile dikkat çeker. Meyveler önce kırmızı, sonra siyaha döner. Ekşimsi olup yetiştiği bölgelerde yenir ve ekşilik olarak limona benzediğinden limon yerine yemeklere konulur. İran, Afganistan ve Türkiye'de doğal olarak yayılış gösterir. Türkiye'de, 800-1500 m arasında, özellikle step bölgeleri olmak üzere ^(1,2) (İç Batı Anadolu, Konya, Dicle alt bölgelerinde), Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Antalya, doğal yayılış göstermektedir ⁽³⁾.

2 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli ortamları sever.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Kayalık yamaçlarda, kuru ve kurak topraklarda yetişebilir.

Soğuklara ve sıcaklığa oldukça dayanıklıdır.

Rüzgara ve hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa oldukça dayanıklıdır.

Özellikle kanaatkar olması ve rüzgara dayanması sebebiyle erozyon kontrol çalışmalarında kullanılabilir. Meyvelerinde organik asitler, tanen, C vitamini ve yüksek oranda antosiyanin içermektedir ⁽⁴⁾.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. (Vol. 1). Edinburgh University Press, Edinburgh.

2. Arşın, R., & Özkan, Z. C. (2006). Tohumlu Bitkiler, Odunlu Taksonlar, KTÜ, Orman Fakültesi Yayınları (Fakülte Yayın No:19, 450s.).

3. URL 1. <https://www.floradatolica.com/eukarya/gul/species.php?id=Berberis-crataegina>

4. Devesi, A., Özcan, M. (2022). Berberis crataegina Meyve Ekstraktının Antioksidan ve Anti-bakteriyel Etkisinin Araştırılması. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi, 25 (Ek Sayı 2), 335-341.

F1: Serdar ÖLEZ <https://www.floradatolica.com/eukarya/gul/species.php?id=Berberis-crataegina>

F2: Mustafa GÖKMEN

F3: Mustafa VAR

F4: Mustafa VAR

Gastronomi için değerli olan estetik bir yer örtücü...

Capparis spinosa

Kebere

Yatay yayılan formda, hızlı büyüyen, 0,5-1 m (-3 m) arası boy yapabilen, dikenli, herdem yeşil bir çalıdır. Yapraklar yuvarlak veya çok geniş oval biçimli ve yaprak diplerinde kısa dikenler bulunur ⁽¹⁾. Çiçekler zayıf zigomorfik formdadır. Mayıs-eylül (ekim) arası beyaz renkli, hoş kokulu ve gösterişli çiçekler oluşturur. Meyve 3-6 cm boylarında yeşil renkli, eliptik, üzüm, çok tohumlu kapsüldür ⁽¹⁾. Derin ve geniş bir kök sistemine sahiptir. Doğal yayılış alanlarında 3000 m'ye kadar yükseltilerde yetişebilir ^(1,2). Kebere, diğer adıyla kapari, antik dönemlerden beri tanınan, gıda ve tıbbi amaçlarla kullanılan değerli bir bitkidir ⁽³⁾.

0,5-1 m arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli yerleri tercih eder.

Kuru veya orta nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asitliden çok alkali topraklara kadar birçok alanda, kayalık ve kumlu topraklarda gelişebilir ⁽⁴⁾.

Ortam sıcaklığı -5 ile -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Fakir ortamlara dayanıklıdır. Yıllık gündüz sıcaklığının 13 - 27 °C aralığında olduğu bölgelerde en iyi şekilde büyür ⁽²⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Erozyon kontrolü için uygun bir yüzey kapatıcıdır. Yapraklar, meyveler, genç sürgünler yenilebilir özelliktedir. Tıbbi aromatik kullanımları bulunur.

1. Davis, P. H. (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1, pp. 496-497). Edinburgh University Press, Edinburgh.
 2. <https://www.florantolica.com/eukaria/gui/species.php?ID=Capparis-spinosa>
 3. Yılmaz Kolancı, B. (2020). Antik Dönemde Kapari Bitkisi (Capparis spp.), in: Anadolu Prehistoryasına Adanmış Bir Yaşam: Jak Yakar'a Armağan - Barış Gür - Semra Dalkılıç (edt). Bilgin Kültür Sanat Yayınları, s:263-272, Ankara.
 4. <https://pfla.org/user/Plant.aspx?LatinName=Capparis-spinosa>
 F1: Francisco Flores <https://www.inaturalist.org/observations/241424985>
 F2: Mustafa VAR
 F3: <https://www.inaturalist.org/observations/47487586>
 F4: <https://www.inaturalist.org/observations/47487586>

Kentsel adaptasyonu yüksek, meyveleri yenilebilir bir karakter ağacı...

Celtis australis

Çitlenbik

Bu yaprak döken, 25 m yüksekliğe kadar büyüyen ve geniş bir tepe tacı oluşturur. Geniş mızrak şeklinde, tırtıklı kenarlı yaprakları orta ila koyu yeşildir ve üst yüzeyi pürüzlüdür, alt tarafı daha soluk yeşil ve tüylüdür. Nisan-mayıs arasında açan çiçekler, erdişi veya tek cinsiyetli olabilir. Uzun saplı (1,5-2,5 cm) erdişi çiçekler, yaprakların koltuklarında yer alırken, kısa saplı erkek çiçekler 3-5 tanesi bir arada, sürgünün dip kısımlarında toplu halde bulunur. Çanak yapraklar 4-5 parçalı olup, stamen sayısı çanak yaprak sayısı ile aynıdır. Çiçek sapı 3,5 cm'ye kadar uzayabilir ve en yakın boğumdan daha uzun bir yapıdadır. Sonbaharda mor-siyaha dönen küçük meyveleri yenilebilirdir. Aslen Akdeniz elementi bir bitki olup Güney Avrupa, Kuzey Afrika ve Batı Asya kökenlidir. Türkiye'nin hemen hemen tüm kıyı şeridi boyunca doğal olarak yayılış gösterir ^(1,2,3).

25 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

Sıcak iklim koşullarında iyi gelişim gösterir.

Humusça fakir kumlu ya da siğ topraklarda gelişir.

-20 °C ile +40 °C arasında yaşamını sürdürebilir.

Ekstrem sıcaklık toleransı olup kentsel ortamlara adaptasyonları kolaydır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Yenilebilir meyvelerinden ziyade geniş tepe tacı ile soliter gölge amaçlı olarak kentsel alanlarda, kuraklık toleransı ile de kırsal kurak alan ağaçlandırmalarında kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.
 2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalıkları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
 3. Turner, R. J., & Wasson, E. J. (1997). Botanic: The illustrated A-Z of over 10,000 garden plants and how to cultivate them.
 4. URL 1. <https://www.euforgen.org/species/celtis-australis>
 5. URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:850999-1>
 F1: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/images/640x480/003/xx370_1715410944.jpg
 F2: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/images/640x480/003/xx370_1715410944.jpg
 F3: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/images/640x480/003/xx370_1715410944.jpg
 F4: Serdar ÖLEZ https://www.florantolica.com/eukaria/images/640x480/003/xx370_1715410944.jpg

Görsel çekiciliğe sahip, kurakçıl bir çalı türüdür...

Cerasus microcarpa

Yaban Kirazı

Yaprığını döken, çok gövdeli, çoğunlukla dik (1,5-3 m), nadiren yayılcı veya sürüncü bir çalıdır. Gövde dikensiz veya bazen yarı dikenli; sürgünler $\pm$ tüysüz. Yapraklar dairesel veya eliptik ila oval-mızrak şeklinde, kısa sürgünlerde 2 cm, uzun sürgünlerde 5 cm'e kadar. Çiçekler 1-2; çiçek sapları 15(-20) mm'ye kadar, hipantiyum silindirik, 5-6 mm'ye kadar; taç yapraklar beyaz ila pembemsi, 4-5 mm. Çekirdekli sulu meyve (drupa) oval veya bazen küresel, siyah, kırmızı, turuncu veya sarı renkli; tohum hafif omurgalı ve pürüzsüzdür. Çoğunlukla düşük yükseltilerden 1300 m rakıma kadar açık düzlüklerde ve kireçli yamaçlarda görülür. Orta Asya, ve Orta Doğu'daki ülkelerde yayılışı olup Türkiye'de Güney ve Doğu Anadolu illerinde (Erzincan, Maraş, Gaziantep, Mardin) yayılış göstermektedir ^(1,2).

1,5-3 m arası boy yapmaktadır.

Mümkün olan en güneşli konumu gerektirir ⁽⁴⁾.

Nem isteği yüksek değildir, kuru bölgelerde en iyi şekilde büyür ⁽⁴⁾.

Siğ köklü olan bu tür iyi drene edilmiş, nem tutan tınlı topraklarda, kuru kireçli topraklarda ve taşlık-kayalık dağ yamaçlarında yetişir ^(3,4).

Şiddetli kış ve kuru-sıcak yaz koşullarına iyi uyum sağlamıştır ⁽⁵⁾.

Çevre şartlarına ve gündüz-gece sıcaklık farklarına karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa oldukça dayanıklıdır ^(3,4,5,6).

Rekreasyon alanlarında iç bahçe elemanı olarak değerlendirilir.

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol 1-6, Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Plants of the World Online.
3. Atli, H.S., İkiçioğlu, E., Sarpkaya K., Baş, M., Bozkurt, H., 2019. Türkiye'de yetişen Yaban Kirazı (Cerasus microcarpa Boiss.) tanımlanması ve dağılımının belirlenmesi. Uluslararası Tarım ve Kırsal Kalkınma Kongresi (SPEK), 10-12 Haziran 2019, Sirt.
4. Bean, W. 1981. Trees and Shrubs Hardy in Great Britain. Vol 1 - 4 and Supplement. Murray.
5. Nas, M.N., Bolek, Y., Bardak, A., 2011. Genetic diversity and phylogenetic relationships of Prunus microcarpa C.A. Mey. subsp. tortuosa analyzed by simple sequence repeats (SSR) Sci Horti:127: 220-227.
6. Huxley, A. 1992. The New RHS Dictionary of Gardening. MacMillan Press, ISBN 0-333-47494-5.

- F1: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
 F2: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
 F3: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>
 F4: Plants of the World Online, <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:729966-1>

İlkbaharda açan, son derece dekoratif çiçekleri ile tercih edilen bir ağaç...

Cercis siliquastrum

Erguvan

Yaprığını döken, 2-5 m çok gövdeli çalı ya da 7-8 m'ye kadar boy, 8-10 m yuvarlak tepe çapı yapan küçük ağaçlardır. Kabuk ince levhalar halinde koyu kahverengidir. Yapraklar basit, tam kenarlı dip kısmı yürek, üç kısmı yuvarlak 9x12 cm büyüklüğündedir. Yapraklanmadan önce nisan (mayıs) ayında açan çiçekleri çok renge de ismini vermiş erguvan renginde (pembe-kırmızı arası) sürgünler haricinde kalın dallar ve bazen gövdeler üzerinde de görülür ^(1,2). Meyveler bakla, kırmızimsı-kahverenginde 10-12 cm uzunluğunda, ince ve basık, kış boyu bitki üzerinde görülür. Güney Avrupa, Orta ve Batı Asya başta olmak üzere geniş bir coğrafyada yayılış gösterir. Türkiye'de daha çok Ege, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu'da 1370m'lerde yayılır.

Cercis siliquastrum subsp. *siliquastrum* ve *Cercis siliquastrum* subsp. *hebecarpa* adında iki alt türü vardır ⁽³⁾.

7-8 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli ortamları sever, yarı gölgeye de dayanabilir.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Kurak, kuru, kayalık yamaçlarda, kireçli ve ağır balçık topraklarda yetişebilir.

Sıcakı sevmekle birlikte İç Anadolu'daki soğuklara bile dayanabilir.

Kentlerde hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Özellikle çiçek güzelliği için tercih edilir. Ayrıca kanaatkâr olması, karayolu şevleri, ve erozyon kontrol çalışmalarında değerlendirilir.

- 1.Var, M. (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları (197 s.), KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon (Basılmamıştır).
- 2.URL 1. Trees and Shrubs Online (treesandshrubsonline.org/articles/cercis-siliquastrum/). Erişim 2024-09-07.
- 3.Davis, P.H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol: 3, pp.8-9). Edinburgh University Press, Edinburgh.
- 4.Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı (2024). Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

- F1: Mustafa VAR
 F2: Mustafa VAR
 F3: Mustafa VAR
 F4: Mustafa VAR

Zor şartlara dayanıklı olan bu tırmanıcı zehirlidir...

Cionura erecta

Babrik

Çok sayıda gövdeli ve dallı, 1-8 m boya ulaşabilen, sürünücü ya da tırmanıcı bir bitkidir. Gövde gençken yeşil, sonraları kahverengi-gri renktedir. Yapraklar 10x8 cm, oval şekilli, etli ve parlak yeşildir ⁽¹⁾. Nisan ve eylül ayları arasında çok sayıda açan çiçekleri salkım şeklinde ve beyaz renklidir. Bitkinin tamamı toksiktir ve çok zehirli, beyaz renkli özsuğu içermektedir ⁽²⁾. Türkiye'de Istanca, Çatalca-Kocaeli, Ergene, Güney Marmara, Batı ve Orta Karadeniz, Asıl Ege, İç Batı Anadolu, Yukarı Sakarya, Yukarı Fırat, Antalya, Adana, Dicle alt bölgelerinde doğal yayılış göstermektedir. Deniz seviyesi ile 1100 m yükseklikler arasında; kayalık alanlarda, kireçtaşı uçurumlarında, deniz kenarlarında, kırlar ve nehir yataklarında görülür ^(1,3).

1-8 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli ve yarı gölge alanları tercih eder.

Nemli topraklarda daha iyi gelişir.

Fakir topraklar dahil hemen her tür toprakta yetişir.

-10 °C'ye dayanabilir.

Rüzgarlara ve soğuğa dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Bitkinin tüm organları zehirlidir. İlaç sanayisinde ve esans yapımında değerlendirilir ^(4,5). Çiçek güzelliği nedeniyle süs bitkisi olarak kullanılır.

1. Davis, P.H. (ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 1). Edinburgh University Press.
2. Brozica, K. (1967). Genus Cionura Grisebach—Distribution, history, and application. Arboretum Körtickie, 12, 9-32.
3. URL 1. <https://www.florantolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Cionura-erecta>
4. Takım, K., Akan, H., Dinç, H., & Gökmen, A. (2022). Poisoning of sheep by Babrik plant (Cionura erecta (L.) Griseb.) in Şanlıurfa, Turkey. Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 11(1), 128-133.
5. Demir, H., Ergin, E., Akik, L., & Vural, M. (2011). Antimicrobial and antioxidant activities of Cynanchum acutum, Cionura erecta, and Trichomitum venetum subsp. sammatense grown wild in Turkey. Journal of Food, Agriculture & Environment, 9, 186-189.

Krem renkli çiçekleri ile güzel bir sarılıcı...

Clematis cirrhosa

Bahar Sarmaşığı

Odunsu sarılıcı bir bitkidir. Sürgünleri tüysüzdür. Uzun sürgünlerin yaprakları genellikle üçlü, yaprak sapı kıvrımlı; kısa sürgünlerin yaprakları basit, derin dişli, seyrek tüylüdür. Çiçekler büyük çanak şeklinde çiftler olarak brahtelerden çıkar. Çiçekler tek tek ya da demetler halinde, krem renkli, iç kısmı tüysüz dış kısmı tüylüdür. Temmuz-eylül aylarında çiçek açar. Çalılık ve makiliklerde 1-350 m arasında görülmektedir. İspanya, Batı ve Güney Anadolu, Batı Akdeniz, Kıbrıs, Batı Suriye'de görülen Akdeniz havzası elamanıdır. Türkiye'de Çanakkale, İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir, Antalya, Isparta ve Mersin'de yayılış göstermektedir ⁽¹⁾.

Güneşli alanlarda yetişir.

Nemli ortam sever.

Nemli iyi drene edilmiş toprak sever.

İlman iklimde yetişir.

Soğuğa dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Geleneksel tıpta (romatizma, idrar söktürücü) kullanılmaktadır ⁽²⁾. Gösterişli çiçekleri ve geç çiçeklenmesi ile kış bitkisi olarak peyzajda tercih edilmektedir.

1. Davis, P.H. (ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 1. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Chohra D., Ferhichi L., Çakmak Y.S., Zengin G., Alsheikh S.M. (2020). Phenolic profiles, antioxidant activities and enzyme inhibitory effects of an Algerian medicinal plant (Clematis cirrhosa L.). 132. 164-170.
F1: Çölleşme ve Erozyona Mücadele Genel Müdürlüğü Veri Tabanı
F2: Serdar ÖLEZ, <https://www.florantolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Clematis-cirrhosa>
F3: Serdar ÖLEZ, <https://www.florantolica.com/eukaria/gu/species.php?ID=Clematis-cirrhosa>

Dekoratif çiçekleri ile çocukların sevdiği pamuk helvaya benzeyen estetik bir çalı...

Cotinus coggygria

Boyacı Sumağı

Yaprasını döken, 5 m'ye kadar boylanabilen, geniş yuvarlak ya da dağınık tepeli bir çalıdır. Yapraklar ovalimsi bazen dairesi, 4-8 cm uzunluğunda, mavimsi yeşil, alt yüzü morumsu yeşildir. Sonbaharda sarı-turuncu, kırmızı, bazen de bordo renk alır. Bazı kültürlerinde yaprak ilk çıktığı andan itibaren bordomsudur. Çiçekler nisan sonu-temmuz ayları arasında sarımsı yeşil, tohuma dönerken soluk et/pembemsi bileşik salkım tipinde, 10-25 cm'lik adeta çocukların pamuk helvasına benzeyen gösterişli çiçek topluluğu görülür. Meyve böbrek biçiminde tek tohumludur⁽¹⁾. Orta ve Güney Avrupa, Orta ve Doğu Asya'da, Türkiye'de ise Akdeniz, Marmara, Karadeniz, Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde 1300m'lere kadar doğal yayılış gösterir⁽²⁾.

Cotinus coggygria'nın "Flame", "Golden Spirit", "Royal Purple" gibi kültürleri sıklıkla kullanılır.

5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli ortamları yeğler.

Az nemli ve kuru ortamlarda yetişebilir.

Kurak, kuru, tuzlu, kireçli, ağır killi ve balçık topraklarda bile yetişebilir. Taşlık ve kayalık yamaçlarda da yetişebilir.

Sıcağı sevmekle birlikte soğuklara ve donlara dayanıklıdır.

Kentlerde hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır, güçlü yayvan kök geliştirir.

Özellikle çiçek güzelliği için tercih edilir. Ayrıca kanaatkâr olması sebebiyle karayolu şevleri ve erozyon kontrol çalışmalarında da değerlendirilir. Odun ve köklerinden kumaş boyası elde edilir.

1. Var, M. (2003). Bitki Tanıma ve Değerlendirme Ders Notları (197 s.). KTÜ Orman Fakültesi, Trabzon (Basılmamıştır).
2. Davis, P. H. (Ed.). (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, pp.542-543). Edinburgh University Press, Edinburgh.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: M.Mine GÜRDAL AYDIN

Çiçek ve meyve güzelliği olan 2400m. ye kadar çıkabilen güzel bir çalı...

Cotoneaster nummularius

Dağ Muşmulası

Yaprasını döken, 60-150 cm boylanana bazen de yayvan formu bir çalıdır⁽¹⁾. Yapraklar oval-yuvarlak şekilde ve koyu yeşil renktedir^(2,3). Çiçekleri küçük ve beyaz renklidir⁽¹⁾. Meyve 1-2,5 (3) cm çapında, açık kırmızı-morumsu ve yumurtamsı-elips şeklindedir^(1,2). Kırm, Kıbrıs, Lüblan, Irak, Kafkasya, İran ve Türkiye'de yayılış gösterir⁽⁴⁾. Türkiye'de Güney Marmara, Batı, Orta ve Doğu Karadeniz, İç Batı Anadolu, Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Yukarı Kızılırmak, Yukarı Fırat, Erzurum-Kars, Yukarı Murat-Van, Hakkari, Antalya, Adana, Orta Fırat alt bölgelerinde 800-2400 m'ler arasında doğal yayılış göstermektedir⁽⁵⁾.

60-150 cm arası boy yapmaktadır.

Daha çok yarı gölge alanları tercih ederler.

Orta derece nemli alanları tercih eder.

Siğ derinliklerde, kireçtaşı kayalıkları, taşlık ve kayalık alanlarda iyi gelişir.

En az -20-23 °C ve daha sıcak alanlarda yetişir.

Deniz tuzu etkisine ve hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Çiçek ve meyve güzelliği ile yer örtücü olarak kullanılabilir.

1. Pamay, B. (1993). Bitki Materyali II, Odunlu Kökleri Çiçekli Çalılar, Sarımsaklar, Kaktüsler ve Sukkulent Bitkiler, Saz ve Kamışlar. Orhan Ofset, İstanbul.
2. Romo, A., & Boratyński, A. (2014). The genus Cotoneaster (Rosaceae) in NW Africa. Wildenowia, 44(2), 229-239.
3. URL 1: <https://www.treesandshrubsosonline.org/articles/cotoneaster-cotoneaster-racemiflorus/#9518>
4. Ermişoğlu, Ö., Yılmaz, H., Aksoy, N., Ok, T., Fırat, M., Akkemik, Ü. (2020). Rosaceae. Şu eserde: Akkemik, Ü. (Ed.), Türkiye'nin Bütün Ağaçları ve Çalıkları (s. 965-1125). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
5. URL 2: <https://www.floratanolca.com/eukaria/gui/species.php?D=Cotoneaster-nummularius>

F1: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:486820-1>
F2: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:486820-1>
F3: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:486820-1>
F4: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:486820-1>

Çiçek ve meyve güzelliği ile kurakçıl peyzajların vazgeçilmez bitkisi...

Crataegus azarolus

Müzmüldek

Sürgünleri 3,5 cm'ye kadar varabilen sert dikenlere sahip, yaklaşık 10 m'ye kadar boylanabilen küçük bir ağaçtır. 5 x 3,5(-4) cm boyutlarındaki yaprakların üst yüzü parlak alt yüzü soluk, grimsi yeşil, çıplak ya da yatık kısa tüylüdür. Kenarları kaba testere dişlidir. Yaprak sapı 0,2-1,7 cm'dir. Mayıs-haziran ayında açan beyaz çiçekleri 3-18 adet kurullar oluşturur. Meyve sarımsı ya da turuncu, 12-25 (-27) mm çapında, küremsi tüsüz ya da hafif tüylü, 2-3 adet tohum içerir. Irak, İran, Türkmenistan, Özbekistan, Güney Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan ve Türkiye'de Akdeniz ve İran-Turan bölgelerinin geçiş bölgesinde, ayrıca, daha kuru Mezopotamya ovaları hariç Güneydoğu Anadolu'ya ulaşır. Elazığ ilinde saf meşcereler oluşturur. Türkiye'nin en kurakçıl türüdür ^(1,2).

Güneşli alanları tercih eder ⁽³⁾.

Kontinental iklimlerde yetişir ⁽³⁾.

Taşlı, kuru, kireçli, siğ topraklarda yetişir ⁽³⁾.

Soğuk hava şartlarına dayanıklıdır ⁽³⁾.

Rüzgarlara dayanıklıdır ⁽³⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Rüzgar perdesi ya da soliter olarak peyzajda kullanılabilir ⁽³⁾.

1. Dönmez, A. A. (2004). The genus Crataegus L. (Rosaceae) with special reference to hybridisation and biodiversity in Turkey. Turkish Journal of Botany, 28, 29-37.
2. Akkemik, Ü. (Ed.). (2014). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları II (2nd ed.). Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. Pamay, B. (1992). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. İstanbul.

F1: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/38037218>
F2: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/99135379>
F3: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/67456751>
F4: Mustafa GÖKMEN <https://www.inaturalist.org/observations/38037218>

Hoş kokulu beyaz çiçekleri ile çok dekoratif bir bitki...

Crataegus orientalis

Alıç

Dikenli, 3-5 m'ye kadar boylanabilen çalı ya da ağaççık formunda bir bitkidir. Yapraklar 3-5 x 2,5-4 cm boyutlarında, derin 3-7 loblu ters yumurtamsı-dikdörtgensel veya baklava dilimi şeklinde, iki tarafa yatık gri tüylüdür ⁽¹⁾. Nisan-mayıs aylarında, beyaz veya pembemsi renklerde çiçek açan alıç, bu dönemlerde etrafa da çok güzel koku saçar ⁽²⁾. Meyve yaklaşık 2 cm çapında, kırmızımsı turuncu renkli, seyrek ve yumuşak tüylüdür. Türkiye'de Batı ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri hariç hemen her bölgede 450-2100 m yükseltilerde yayılış gösterir ⁽¹⁾.

3-5 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli ve yarı gölge alanları tercih eder, ışık sever ⁽³⁾.

Kontinental iklimlerde yetişir ⁽³⁾.

Siğ, kuru balçık toprakları tercih eder ⁽³⁾.

Soğuk hava koşullarına dayanıklıdır ⁽³⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Rüzgara karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Çiçek, yaprak ve meyveleri ile plastik görünümü ve dekoratifdir. Kontrast kompozisyonlara olarak sağlar. Grup ya da soliter olarak peyzajda kullanılabilir ⁽³⁾.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4, pp. 136-137). Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Ertem, H. İ. (2022). Bingöl'ün farklı lokasyonlarından elde edilen Crataegus orientalis (Doğu Alıç) meyvesinin bazı biyokimyasal değerlerinin tespit edilmesi (Yüksek lisans tezi, Bingöl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
3. Pamay, B. (1992). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. İstanbul.

F1: Salih TERZIOĞLU
F2: Salih TERZIOĞLU
F3: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/crataegus-orientalis/>
F4: Salih TERZIOĞLU

Şifalı meyveleri ve kaba dokulu yaprakları ile orta boy bir ağaç...

Ficus carica

İncir

7-10 m arası boy yapmaktadır.

Kışın yaprağını döken, yuvarlak taç yapısına sahip, orta büyüklükte ağaçlar oluşturur. İncir bitkisi, 7-10 m'ye kadar büyüyen, pürüzsüz beyaz kabuğu olan ağaçtır. İncirin kültüre alınışı insanlık tarihi kadar eski ve bütün dinlerde kutsal bir meyve ağacıdır. Subtropik yerlerde ve ılıman kuşağın sıcak kesimlerinde yayılış gösterir. Sofralık çeşitlerin bir kısmı partenokarptır. Kuru incir üretimi için tozlanma (ilekleme) önemlidir. Derin kök yapar. Suya ulaşmak için oldukça uzak mesafelere gidebilir. Gövdesi düzgün ve açık renklidir. Geniş açılı dallar oluşturur. Yaprakları büyük, 3-5 lobludur. Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir. Ülkemizin kıyı şeritlerinin iyi yetişir. Ege bölgemiz kuru incir üretimi ile üne sahiptir ⁽¹⁾.

Güneşli habitatları tercih eder.

Yüksek nemden hoşlanmaz. Meyvede çatlama yapar.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi topraklar tercih edilir.

Kış soğuklarının -9 °C altına inmediği iklim şartlarında yetişir.

İncir bir subtropik (ılıman) iklim bitkisi olup, kışları ılık, yazları sıcak ve kurak yerleri sever.

Kuraklığa dayanıklı bir ağaçtır.

Hem meyvesi hem de süs bitkisi olarak dünyada yaygın yetiştirilir. İncir genellikle taze ve kuru meyvesi için tercih edilir. Kanaatkar bir ağaçtır.

1. Aksoy, U., Çar, Z., Hepaksoy, S. & Şahin, N. (2001). İncir yetiştiriciliği. TÜBİTAK Yayınları.

Öbekler oluşturan çok yıllık bitkilerdir...

Globularia orientalis

Küre Çiçeği

Çok dallanmış odunsu gövdeli ve gövdeler çiçekli, öbekler oluşturan çok yıllık bitkilerdir. Taban yaprakları eliptik-spatulat, sivri, kenarları dalgalıdır. Gövde yaprakları az sayıda şeritsi ve aralıklıdır. Çiçek başlıkları 5-8 (-14) mm çapında ve her gövdede (4-)6-12 adet bulunur. Kaliks yaklaşık 0,25'ine kadar bölünmüştür. Taç yapraklar yarısına kadar bölünmüş, üstteki 2 parça ters mızraklı, alt dudak 0,7'sine kadar bölünmüş, parçalar dikdörtgensel ve yuvarlaktır. İran- Turan elementi olup, Suriye çölünde (Hamah yakınları) ve Türkiye'de Orta ve Güney Anadolu'da Ankara, Çankırı, İzmir, Uşak, Konya, Ankara, Yozgat, Denizli, Antalya, Gaziantep, ve Urfa'da marnlı, killi yamaçlar, Quercus çalılıkları kireç(tebeşir) tepeleri ve bozkırlarda 600-1200 m yükseltilerde yayılış gösterir ⁽¹⁾.

Tam güneşli alanları tercih eder ⁽²⁻³⁾.

Kuru alanları tercih eder ⁽²⁻³⁾.

Kireçli killi topraklarda iyi gelişir ⁽⁴⁾.

Soğuğa karşı dayanıklıdır ⁽³⁾.

Kuraklığa dayanıklıdır ⁽¹⁾.

Bozkır ve çöl şartlarına dayanıklıdır ⁽¹⁾.

Küme şeklindeki formları ve etkili çiçekleri ile kaya bahçeleri ve saksılarda kullanılabilir ⁽²⁾.

1-Davis, P.H. (ed.), 1982. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol:7. Edinburgh: Edinburgh University Press, s.28-29.

2-Fouls, L., Meynert, M., ... Shrub, S., Simpson, J., 2013. Botanica, h.f.ullmann publishing GmbH, Postdam, Germany. Printed in China. ISBN: 978-3-8480-0287-0.

3- Brickell, C., (Editor-in-chief) 1994. The Royal Horticultural society Gardener's Encyclopedia of Plant and Flowers. Dorling kindersley limited. London. ISBN: 0-7513-014-77

4-Danışman, B., 2015. Türkiye'de yayılış gösteren Globularia orientalis L. Globularia trichosantha Fisch & Mey. ssp. Trichosantha Globularia sintenisii Hausskn& Wettst ve Globularia alypsum L. (Globulariaceae)'ün polen

F1: Mustafa GÖKMEN, <https://www.inaturalist.org/observations/48420330>

F2: Mustafa GÖKMEN, <https://www.inaturalist.org/observations/48420330>

F3: Mustafa GÖKMEN, <https://www.inaturalist.org/observations/48420330>

F4: Mustafa GÖKMEN, <https://www.inaturalist.org/observations/99320774>

10-60 cm
arası boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder.

Nem isteği orta düzeydir.

İyi drene edilmiş, kumlu veya taşlı topraklar en uygundur.

Optimum 15-25 °C'de yetişir.

Soğuğa toleransı düşüktür.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Kayalık, kumlu veya taşlı zeminlerde ve kurakçıl peyzajda kullanılır.

1. Davis, P.H. (Ed.), (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2). Edinburgh University Press.
2. URL 1. <https://www.florantolica.com/eukarya/gul/species.php?ID=Haplophyllum-tuberculatum>

F1: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:771339-1>
F2: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:771339-1>
F3: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:771339-1>
F4: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:771339-1>

Kuraklığa karşı dayanıklı bir çalı...

Haplophyllum tuberculatum

Urfa Sedosu

Bitki en uçta odunsu, 10-60 cm boylanan ve yaprak dökken bir çalıdır. Yoğun, belirgin gövde üzerindeki bezler, çıplak gözle görülebilir. Yapraklar form olarak çok değişken, çok küçük ve oval, mızrak şeklinde, doğrusal veya doğrusal-üç parçalıdır. Çanak yapraklar mızrak şeklinde veya deltoid-ovat şeklindedir. Çiçekler dikdörtgen-ovat, parlak sarı, 4-4,5 mm'dir. Çiçeklenme periyodu mayıs-haziran aylarındadır. Bozkır ve üzüm bağlarında görülen, 300 m'ye kadar olan yükseltilerde bulunur. Kuzey Afrika, Sudan ve Somali'de doğal olarak bulunur ⁽¹⁾. Türkiye'de sadece Orta Fırat alt bölgesinde doğal yayılış gösterir ⁽²⁾.

Gölgeye dayanıklı bu sarmaşık, düşük ışıktaki bile yeşil kalır ve karanlık köşelere doğal bir canlılık katar...

Hedera helix

Duvar Sarmaşığı

Herdem yeşil, 30 m'ye kadar büyüeyebilen, sürünücü ya da tırmanıcı bir bitkidir. Gövdesi ince, esnek yapıda, gençken yeşil, ileri yaşlarda kahverengini almaktadır. Yapraklar tüysüz, çiçekli sürgünlerde dar eliptik, genellikle tamdır ve 5-8 x 5-10 cm boyutlarındadır. Vejetataif sürgünlerdeki 3-5 loplu, 4-8 x 2-6 cm'dir. Taç yaprakları 3-5 mm, yeşilimsi renktedir ⁽¹⁾. Çiçekler açık yeşil/sarı renkte, çiçeklenme sonbaharda başlar ve aralık ayına kadar devam eder ⁽²⁾. Meyve sarı/mavimsi-siyah renkte, 6-12 mm boyutlarındadır ⁽¹⁾. Avrupa ve Asya'da yayılış göstermektedir. Türkiye'de orman ekosistemlerinde, sahilden 1500 m yükseltilerde yayılır ⁽¹⁾.

30 m'ye
kadar boy yapmaktadır.

Gölgeye dayanıklıdır ⁽³⁾.

Orta ve yüksek nemli hava koşullarını tercih eder ⁽³⁾.

Çok kuru veya çok asitli toprakları sevmeyen, ancak bunun dışında her türlü toprak tipinde başarılı olan, çok kolay yetiştirilen bir bitkidir. Ağır killi topraklarda iyi yetişir. Toprakta biraz kireç tercih eder ⁽³⁾.

-25°C'ye kadar soğuklara dayanabilir ⁽⁴⁾.

Kuraklığa, hava kirliliğine ve sıcaklığa toleranslıdır ⁽²⁾.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽²⁾.

Bitki gut, romatizmal ağrı, boğmaca, bronşit tedavisinde ve parazit öldürücü olarak dahili kullanımı vardır ⁽⁵⁾. Yabani ot bastırıcıdır ve gölgeli yerlerde yer örtücü olarak kullanılabilir. Dalları boy elde edilebilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1972. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol.4. Edinburgh: Edinburgh University Press. p.538.

2. <https://www.ebden.nl/nl/treeebby/hedera-hedera-helix/#?search%5B%5D=Hedera%20helix>

3. Chittenden, F., 1956. RHS Dictionary of Plants plus Supplement. 1956. Oxford University Press.

4. Phillips, R., Rix, M., 1989. Shrubs.

5. Boveri, D., 1995. Encyclopaedia of Herbs and their Uses. Dorling Kindersley, London.

F1: <https://www.inaturalist.org/observations/236986931>

F2: <https://www.inaturalist.org/observations/236911600>

F3: Deborah McLeroy, iNaturalist.

<https://www.inaturalist.org/observations/236752282>

F4: <https://www.inaturalist.org/observations/236882414>

Kurak ve kayalık alanların mor çiçekli bodur çalısı...

Hymenocraeter bituminosus

Zarçanakotu

Dağınık formlu, nadiren yumak şeklinde 30-60 cm boylanabilen çalılardır. Yapraklar ve çiçek taşıyıcı yapraklar yumurtamsı veya dikdörtgenimsi olup, 10-30 x 8-20 cm boyutlarında, kesik tabanlıdan yüreksi şekle kadar değişen, kenarları oymalı dişli, yarı sivri veya küt uçlu, noktalı ve reçineli yapıdadır. Mayıs ve haziran aylarında çiçeklenir ve çiçek kurullarının her bir parçası 2-3 çiçekten oluşur. Çanak yaprak lobları soluk yeşil, kâğıtsı yapıda, yaklaşık 10-20 mm uzunluğunda, küt uçlu ve küçük çıkıntılıdır. Taç yapraklar menekşe-mor renkte, baş aşağı yönelmiş, 15-21 mm uzunluğunda olup tüp kısmı 12-18 mm, üst dudak 4-5 mm'dir. Fındıksı meyvelere sahiptir. Anavatanı İran olan tür, ülkemizde Van çevresinde, 1900-2100 metre aralığında yer alan yalın şistli yamaçlarda, kireçtaşı kaya çatlaklarında ve step alanlarda doğal yayılış gösterir. ⁽¹⁻³⁾

30-60 cm'ye kadar boy yapmaktadır.

Tam güneşli alanları tercih eder.

Kuru ve iyi drenajlı alanları tercih eder.

Geçirgen ve kumlu toprakları sever.

-30°C sıcaklık aralığında iyi gelişim gösterir.

Kurak ve kayalık alanları tercih eder.

Kuraklık toleransı yüksektir.

Çıplak şistli yamaçlar ve kireçtaşı bozkır iyi gelişim gösteren tür kuraklı peyzaj uygulamalarında ve kuru taş bahçelerinde değerlendirilebilir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 4. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed.), 2018. Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara. 684 s.
3. Tübbes veri tabanı (http://194.27.225.161/yasin/tubbves/index.php)

F1: Nasip DEMIRKUS
F2: Nasip DEMIRKUS
F3: Nasip DEMIRKUS
F4: http://vanherbarium.yyu.edu.tr/flora/flamgenustur/ta/hy/pag-es/Hymenocraeter%20bituminosus%20F5CH%20ET%20MEY_%20.jpg.htm

Az bakım gerektiren, çiçekli canlı çit yapımı için uygun bir çalı...

Jasminum fruticans

Boruk

Herdem veya yarı herdem yeşil 0,5-2 m kadar boylan bir çalıdır. Dallar narin yapılı, köşeli, koyu yeşil ve tüsüzdür ⁽¹⁾. Yapraklar almaçlı dizili, genellikle 3 parçalı bileşik formda ve 0.7-2 cm boyutundadır. Hafif kokulu sarı renkli çiçekler 12-15 mm çapında ve 5 lopludur ^(1,2). Nisan-mayıs (Eylül) arası çiçeklenir. Meyve üzümşü yapıda, küremsi şekilli, 7-9 mm çapında, parlak siyah veya derin mavi-eflatun renktedir ⁽¹⁾. Çoğunlukla kuru kayalık makiliklerde, *Pinus brutia* (Kızılcım) ormanı veya karışık yaprak döken ormanlık alanların kenarlarında, meşe çalılıkları ve tarla kenarlarında görülebilir. Doğal olarak Akdeniz havzasında ve Orta Doğu'dan Kuzey İran'a kadar yayılış gösterir. Deniz seviyesinden 1500 m'ye kadar olan rakımlarda gözlemlenebilir ⁽¹⁾.

0,5-2 m arası boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan veya yarı gölgeli yerleri tercih eder.

Kuru veya çoğunlukla nemli toprak tercih eder ⁽³⁾.

İyi drene edilmiş çoğunlukla nötr topraklarda yetişebilir.

Ortam sıcaklığı -5 °C üzerindeki bölgelerde yaşar. Kuvvetli donlardan kaçınır.

Genellikle zararlılara ve hastalıklara dayanıklıdır. Bakımı kolay bir çalıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Dermatolojik kullanımları mevcuttur ⁽⁴⁾. Sık ve yaygın dallı bir çalı türü olduğu için budanmaya elverişlidir ve çiçekli canlı çit uygulamaları için bir seçenek olabilir.

1. Davis, P. H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, p. 151). Edinburgh: Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014b). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalları II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. <https://plants.ces.ncsu.edu/plants/chrysojasminum-fruticans/>
4. <https://florapal.org/plant/jasminum-fruticans/#complnt>

- F1: Salih TERZİOĞLU
F2: Salih TERZİOĞLU
F3: <https://botany.cz/cs/jasminum-fruticans/>
F4: Hüseyin Cahid DOĞAN <https://koceelbitkileri.com/chrysojasminum-fruticans/#p-carousel-17217>

Sıcak ve ılıman iklimlerin sarılıcı ve güzel kokulu bitkisi...

Jasminum officinale

Beyaz Çiçekli Yasemin

Kışın yaprağını döken, herdem yeşil veya yarı herdem yeşil, 1-1,5 metreye kadar boylanabilen çalı formu, sarılıcı tırmanıcı bitkilerdir. Sürgünleri narin yapılı olup, tüsüz ya da hafif tüylü olabilir. Koyu yeşil renkte olan yaprakları karşılıklı dizilimde bulunur ve her yaprak 7-9 yaprakçığa sahiptir. Çiçek tomurcukları koyu pembe renkte olup, açıldığında hoş kokulu, yıldızimsı beyaz çiçeklere dönüşür. Bu çiçeklerden parfüm endüstrisinde değerlendirilen yüksek kaliteli bir uçucu yağ elde edilmektedir. Siyah meyveleri 3-7 cm çapında gelişir. Yaz aylarında açan çiçekler sonbahara kadar bitki üzerinde kalır. Doğal yayılım alanı Güney Asya, Güney Avrupa ve Kuzey Afrika olan bu tür, özellikle İran ve Akdeniz kıyı ülkelerinde görülür. Türkiye'de de park ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilmektedir. (1-3).

1-1,5 m arası boy yapmaktadır.

Tam güneşli ya da yarı gölgeli alanları tercih eder.

Nemli ve iyi drenajlı alanları tercih eder.

Geçirgen ve kumlu ve humuslu toprakları sever

0-15°C sıcaklık aralığında iyi gelişim gösterir.

Nemli ve yarı gölgeli alanları tercih eder.

Kuraklık toleransı orta seviyededir.

Nemli ve yarı gölgeli alanları tercih eder.

1. Davis, P. H. (ed.), 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 4. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed). 2018. Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara. 684 s.
3. Tübives veri tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php>)

- F1: By C T Johansson - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=18568940>
By C T Johansson - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=21169874>
F2: By C T Johansson - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=18568940>
By C T Johansson - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=21169874>
F3: By Javier martin - Own work, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11875517>
F4: By Pancrat - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=26993326>

Temmuz-ağustos aylarında çiçek açan, hoş kokulu, 1200 m'ye kadar yayılış gösteren bir çalı...

Lonicera etrusca

Dokuzdon

Yaprığını döken, 4 m'ye kadar boylanabilen tırmanıcı bir çalıdır. Genç sürgünler içi boş ve tüysüzdür. Yaprakları ters yumurtamsı ile oval, 3-7 x 1.5-4 cm, ucu küt, tüysüz, sapsızdır. Çiçekleri sarımsı beyaz, sırt kısmı kırmızıdan pembeye doğru kızarıklık, 4-5 cm uzunluğunda ve hoş kokuludur. Çiçek salkımları 4-10 çiçeklidir. Mayıs-temmuz ayları arasında çiçek açar. Meyveleri kırmızı, parlak, tüysüz, sulu, çok tohumludur. Meyvesi temmuz-ağustos aylarında olgunlaşır ve dekoratiftir. Tohumları oval, basık ve kahverengidir. Çoğunlukla çalılıkların arasında 250-1200 m yükseltilerde görülmektedir. İtalya ve Türkiye'nin kuzeydoğusu hariç genelinde dağılım göstermektedir. Türkiye'de Çanakkale, İstanbul, Bilecik, Ankara, Kastamonu, İzmir, Kütahya, Nevşehir, Elazığ, Muğla, Antalya, İçel ve Mardin'de yayılış göstermektedir ^(1,2).

4 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli yerleri sever.

Nemli bölgeleri tercih eder.

Nemli toprak sever.

İlman iklimde yetişir.

Kentsel alanlardaki hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Yaprak ve gövdesi ilaç sanayinde etkilidir. Hoş kokusu ve zarif çiçekleri ile süs bitkisi olarak değerlendirilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. İdzojtic, M. (2018). Dendrology: Cones, flowers, fruits and seeds. Academic Press.

F1-Hall Nuri Hepdinc
<https://acikerisim.japadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/751>
F2-Hall Nuri Hepdinc
<https://acikerisim.japadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/751>
F3-Hall Nuri Hepdinc
<https://acikerisim.japadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/751>
F4-İdzojtic, M. (2018). Dendrology: Cones, Flowers, Fruits and Seeds. Dendrology: Cones, Flowers, Fruits and Seeds. Academic Press is an imprint of Elsevier.

Cazip çiçekleri ve etkili formu ile çekici ancak zehirli bir peyzaj bitkisi...

Nerium oleander Zakkum

Herdem yeşil, yuvarlak formu, 6m'ye kadar boylan, çok dallı bir çalı veya küçük bir ağaçtır. Sert dokulu yaprakları 6-30 x 1-3 cm, genellikle 3`lü çevrel dizilişli, dar eliptik, sivri uçlu ve ortasında beyaz bir çizgi bulunur ⁽¹⁾. Çiçekler; beyaz, pembe veya koyu kırmızı, gösterişli, 3-4 cm çapta, güzel kokuludur. Nisan-eylül (ekim) aylarında açar. Folikül meyve silindirik ve 10-18 cm uzunluğundadır. Deniz seviyesinden başlayarak 800 m yükseltiler arasında; göl, nehir, çay ve dere kenarlarında görülebilir ⁽¹⁾. Bitkinin geniş bir kök sistemi vardır ⁽³⁾. Yaprakları kauçuk yapmak için kullanılabilen az miktarda lateks içerir ⁽³⁾. Hızlı büyüyen ve az bakım gerektiren türün çok sayıda kültüvarı yetiştirildiğinden, günümüzde dünyanın büyük bölümünde yaygın kullanılan peyzaj bitkileri arasında yer alır.

6 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Doğrudan güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede büyüyemez.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitliden alkali, kireçli topraklara kadar çok çeşitli topraklarda büyüyebilir ^(3,4).

Ortam sıcaklığı -10 °C üzerindeki bölgelerde yaşar. Don olmayan koşullar için uygundur ⁽⁴⁾.

Kuraklığa ve denizel etkilere dayanabilir. Tuza ve atmosferik kirliliğe dayanıklıdır ⁽³⁾. Budanmaya elverişlidir.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Bitkinin tamamı insanlar ve hayvanlar için zehirlidir. Otoyollarda, refüjlerde, kentsel alanlarda, toprak stabilizasyonunda, canlı çit yapımında, kıyılarda, estetik ve fonksiyonel amaçlar için kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (1978). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 6, p. 159). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, Ü. (2014). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalları I. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. URL 1. <https://pfaf.org/User/Plant.aspx?latinName=Nerium+oleander>
4. URL 2. <https://www.rhs.org.uk/plants/98456/nerium-oleander-l/details>

- F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Kurakçıl ve tuzcul nitelikli alanların dikenli pembe çiçekli bir bodur çalısı...

Noaea mucronata subsp. mucronata Hölmezotu

Kışın yaprağını döken 1 m'ye kadar boylanabilen bu alttür, genellikle 1 mm'ye kadar uzanan iğne uçlu, tüysüz dallara sahip, çok sayıda kısa ve yayılıcı dallanma gösteren çok yıllık tuzcul ve kurakçıl çalılardır. Yapraklarının boyutları 10-25 x 5 mm arasında değişir; tabanı yumurtamsı, üst kısmı ise bizli ya da şeritsi iplikli bir yapıya sahiptir. Çiçeklenme dönemi mayıs'tan temmuz'a kadar sürmektedir. Brahte ve brahtecikler, dar yumurtamsı forma sahip olup, sertleşmiş yapıları ile çiçeklerden daha kısa ya da onlara hemen hemen yetişen uzunluğundadır. Çiçek örtüsü 3-4 mm boyutunda, tüysüzdür; segmentler kanatlı olup, kenarları tam veya kemirilmiş olabilir. Stillus, uzamış ve kalın bir yapıdadır. Kuzey Afrika ve Kafkasya'dan Orta Asya'ya kadar geniş bir yayılım alanına sahiptir ve Türkiye'nin neredeyse tamamında doğal olarak bulunur. Kumlu ve taşlı stepelerde, 500-2000 m yükseklik aralığında yetişir ⁽¹⁻³⁾.

1 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Tam güneşli ya da yarı gölgeli alanları tercih eder.

Kurak alanları tercih eder.

Kuru ve kumlu toprakları sever.

-35°C kadar dayanabilir

Kuraklık toleransı yüksektir.

Kumlu ve taşlı step alanlarını tercih eder.

Bodur dikenli yapısı ve pembe-kırmızı renkli çiçekleri ile kaya bahçeleri, kuru taş bahçeleri ve kurakçıl peyzaj alanlarında kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (ed.), 1965. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 4. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Akkemik, Ü. (Ed). 2018. Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara. 684 s.
3. Tübbes veri tabanı (<http://194.27.225.161/yasin/tubbes/index.php>)

- F1: Halli Nuri Hepçing, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/787>
F2: Halli Nuri Hepçing, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/787>
F3: Halli Nuri Hepçing, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/787>
F4: Halli Nuri Hepçing, <https://acikerisim.kapadokya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12695/787>

Kanaatkar olması, meyvesi, yağı ve diğer kullanım alanları ile çok değerli bir ağaç...

Olea europaea

Zeytin

Herdem yeşil, yuvarlak taç yapısına sahip, orta büyüklükte, genellikle 2-5 m kadar taç boyu yapabilen bir ağaç olmasına rağmen bazı bölgeler 10 m'yi bulabilmektedir. Çeşitlere göre yayvan, sarkık ya da dikine büyüyebilir. Yapraklar sivri küçük elips şekillidir. Çiçeklenme Mayıs ayı gibi olup meyveler geç sonbaharda hasat edilir. Zeytin bitkisi uzun ömürlü olup 1000 yılın üzerinde yaşayabildiği bilinmektedir. Zeytinin kök yapısı dikine ve lateral gelişen ana kökler ve saçak ve emici köklerdir. Zeytinin anavatanı Güneydoğu Anadolu Bölgemizi içine alan Mezopotamya olarak bilinir. Güney Avrupa, Balkanlar, Suriye ve Lübnan'da doğal olarak yayılır. En uzun ömürlü ağaçların başında gelen zeytin, bütün semavi dinlerde kutsaldır ⁽¹⁾.

Zeytin ışık isteyen bir bitkidir. Güneşli habitatları tercih eder.

Yüksek nemden hoşlanmaz.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilir. Organik maddece zengin, orta bünyeli, drenajı iyi topraklar tercih edilir. Kanaatkar bir ağaçtır.

Kış soğuklarının -7 °C'nin altına inmediği iklim şartlarında ve rakımı 400 m'yi aşmayan yerlerde iyi yetişir.

Subtropik iklim bitkisi olmasına rağmen mutedil iklimlerde de yetişir. Yıllık yağışın 600 mm olduğu yerlerde sulamaksızın yetiştirilir.

Kuraklığa dayanıklı bir ağaçtır.

Peyzaj için güzel bir ağaç olup ileri yaşlarda bile nakli, kolaylıkla yapılabilir. Meyvesi yenilir. Yağ, sabun ve parfümeri sanayiinde kullanılır.

1. Anonim, 2003. Zeytin. Hasat yayıncılık, İstanbul.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Ilıman iklimlerde gelişebilen çok yıllık çalı...

Ononis adenotricha

Karayandırak

Yaprak döken çok yıllık çalı formundadır ^(1,2). 30-50 cm boylanabilen çok sayıda yükselen gövdeye sahiptir ve genellikle tüylü bir yapıya sahiptir ⁽¹⁾. Baklagiller (Fabaceae) ailesinden bir türdür ⁽³⁾. Küçük mor üçgen şeklinde çiçekler bazen sarımsı tonlarda da olabilir. Çiçekler bitkinin üst kısmında salkım şeklinde toplanır ⁽¹⁾. Türkiye'de Batı Karadeniz, Ege, İç Batı Anadolu, Yukarı Sakarya, Orta Kızılırmak, Konya, Antalya, Adana, Orta Fırat, Dicle alt bölgelerinde doğal yayılış göstermektedir ⁽³⁾. Bu türün doğal yayılış alanı Güney Bulgaristan'dan Lübnan'a kadardır ⁽⁴⁾. Kayalık yamaçlarda, meşe makiliğinde, çam ormanlarında 900- 2500 m rakım aralığında yayılış gösterir ⁽¹⁾.

30-50 cm arası boy yapmaktadır.

Tam güneş ışığı altında iyi gelişir. Yarı gölge koşullarında da yetişebilir.

Orta derecede nemli toprakları tercih eder. Aşırı nemden kaçınmalıdır.

İyi drene olan, kumlu veya kireçli toprakları sever.

Ilıman iklimlerde iyi büyür. Soğuk kış koşullarına karşı dayanıklıdır ancak don olaylarına karşı dikkatli olunmalıdır.

Çevresel değişkenlere karşı orta derecede dayanıklıdır. Özellikle toprağın drenajı ve güneş ışığına bağlı olarak değişken performans gösterebilir.

Kuraklık koşullarına karşı oldukça dayanıklıdır.

Peyzaj tasarımında kullanılabilir, özellikle kurak ve yarı kurak bölgelerde. Ayrıca, bazı türleri geleneksel tıpta ve bitkisel ilaçlarda kullanılabilir.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 3, 375-376). Edinburgh University Press.
2. TÜBİTAK Veri Tabanı.
http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php?sayfa=1&tax_id=3121
3. URL 1.
http://www.florantolica.com/eukaria/ga/species.php?ID=Ononis-adenotricha
4. Royal Botanic Gardens Kew - Plants of the World Online
https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:510178-1
F1: Royal Botanic Gardens Kew - Plants of the World Online
https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:510178-1
F2: Royal Botanic Gardens Kew - Plants of the World Online
https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:510178-1
F3: Royal Botanic Gardens Kew - Plants of the World Online
https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:510178-1
F4: Royal Botanic Gardens Kew - Plants of the World Online
https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:510178-1

Toprak stabilizasyonuna katkı sağlayan dikenli bir çalı...

Paliurus spina-christi

Karaçalı

Kışın yaprağını döken, 2-4 m arası boy yapan, gevşek formu bir çalıdır. Dallar esnek ve aşırı dikenlidir. Basit oval formda yapraklarında dipten gelen 3 damar belirgindir. Mayıs-temmuz arası sarı renkli, hafif kokulu çiçekler oluşturur. Çiçek kurulu salkım şeklindedir. Meyveler küresel formda ortada geniş bir kanatla çevrilidir, 2-2.5 (-3) cm çaptadır ⁽¹⁾. Meyveler önceleri sarımsı yeşil daha sonra kahverengi renkte, yassı, sert ve kuru bir görünümündedir ^(1, 2). Güney Avrupa'dan (Fas, İspanya) Batı Asya'ya kadar (Tacikistan) yayılmakta, Türkiye'de ise doğal olarak 1400 m rakıma kadar yetişmektedir. Yavaş veya orta düzeyde büyüme hızına sahiptir. Böceklerle tozlaşmakta ve iyi bir nektar kaynağıdır ⁽³⁾.

2-4 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli veya yarı gölge yerleri tercih eder.

Kuru veya nemli toprak tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif asitliden çok alkali topraklara kadar birçok alanda gelişebilir ⁽⁴⁾.

Ortam sıcaklığı -15 °C üzerindeki bölgelerde yaşar.

Kentsel hava kirliliğine dayanıklıdır. Kuraklık koşullarına karşı toleranslıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Canlı çit uygulamaları ve erozyonla mücadele için uygun bir türdür. Meyveler çiğ veya kurutulmuş olarak yenilebilir özelliktedir ⁽⁴⁾. Tıbbi amaçlarla sıklıkla kullanılır.

1. Davis, P. H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, p. 523). Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Akkemik, U. (2014). Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaçları ve Çalları II. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
3. Malloç, M., Kara, Y., Özlök, A., Ertürk, O., & Kolaylı, S. (2019). Karaçalı (Paliurus spina-christi Mill.) balının karakteristik özellikleri. U. An D-U.Bee J., 19(1), 69-81.
4. URL 1. <https://pflor.org/user/Plant.aspx?LatinName=Paliurus+spina-christi&?text=1%20can%20grov%20m%20seml%20and%20can%20tolerate%20drougth>
F1: <https://www.inaturalist.org/observations/46398821>
F2: <https://www.inaturalist.org/observations/194913369>
F3: <https://www.inaturalist.org/observations/180945952>
F4: <https://www.inaturalist.org/observations/46398821>

Çiçek ve meyve güzelliği ile güzel bir ağaç...

Pistacia palaestina

Çöğre

Kışın yaprağını döken, 8-10 m boylanabilen küçük bir ağaçtır. Yapraklar 4-6 çift yumurta şeklindeki yaprakçuktan oluşan tüysü bileşik yaprak tipindedir. Mart-nisan aylarında açan salkım şeklindeki çiçekleri, kırmızı renklidir. Sonbahara doğru oluşan yenilebilir meyveleri, önceleri kırmızı renkli olgunlaştığında mor-mavi renge döner ^(1,2). Dünyada Lübnan, Kıbrıs, Türkiye ve Filistin'de yayılır. Türkiye'de Çanakkale, Kocaeli, Zonguldak, Kastamonu, Trabzon, Kayseri, Konya, Muğla ve Antalya yörelerinde, 50-1500 m yükseltiler arasında, kayalık yamaçlarda ve kızılçam ormanlarında doğal yayılış göstermektedir ⁽³⁾.

8-10 m arası boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

İyi drene edilmiş orta nemli topraklarda iyi gelişir.

Hafif kumlu toprakta iyi gelişir.

-5 °C'ye de dayanabilir.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır ⁽²⁾.

Fakir topraklara ve tuz etkisine karşı dayanıklıdır ⁽²⁾.

Yenilebilir meyveleri için hasat edilir. Bitki gıda ve ilaç yapımında kullanılır ⁽⁴⁾. Çiçek ve meyve güzelliği için tercih edilir. Gölge ağacı olarak da değerlendirilir.

1. URL 1. <https://www.wildflowers.co.uk/english/plant.asp?ID=228>
2. URL 2. <https://landscapeplants.aub.edu.lb/Plants/GetPD-F/6e2442e8-e544-4ed1-845c-1ed868630c8f>
3. Davis, P. H. (Ed.). (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol: 2). Edinburgh University Press.
4. Flaminio, G., Bader, A., Cioni, P. L., Katbeh-Bader, A., & Morelli, I. (2004). Composition of the essential oil of leaves, galls, and ripe and unripe fruits of Jordanian Pistacia palaestina Boiss. Journal of agricultural and food chemistry, 52(3), 572-576.

F1: Lefteris, <https://identify.plantnet.org/tr/medor/observations/1011977980>
F2: Amir Ben Cohen, <https://identify.plantnet.org/tr/medor/observations/1011598763>
F3: Amir Ben Cohen, <https://identify.plantnet.org/tr/medor/observations/1011598763>
F4: İstván Marosi, <https://identify.plantnet.org/tr/medor/observations/1015806432>

Daha çok meyveleri için tercih edilen değerli bir ağaç...

Pistacia vera

Antep Fıstığı

Kışın yaprağını döken, 10 m'ye kadar boylanabilen çalı veya küçük bir ağaçtır. Yapraklar genellikle 3 veya 5, nadiren 7 yaprakçıktan oluşan tek tüysü bileşik yapraktır. Yaprakçıklar oval v dir⁽²⁾. Meyveler oval-dikdörtgen şeklinde, 16-29 x 9-12 mm boyutlarındadır. "Antep Fıstığı" olarak yenilebilen tohumları için cinsin diğer bir türü olan *Pistacia atlantica* ile aşılır. Dünyada İran, Afganistan ve Orta Asya'da yayılır. Türkiye'de genel olarak Gaziantep, Maraş, Urfa ve Mardin yörelerinde yetiştirilir⁽¹⁾.

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder.

İyi drene edilmiş orta nemli topraklarda iyi gelişir.

Hafif kumlu toprakta iyi gelişir.

İlman iklimlerin bitkisidir. -18 °C'ye de dayanabilir.

Fakir topraklara ve orta derecede tuzlu ortamlara karşı dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Yenilebilir meyveleri için hasat edilir. Gıda ve tıbbi sanayisinde birçok alanda değerlendirilir⁽³⁾. Çiçek ve meyve güzelliği için kullanılır. Gölge ağaç olarak da değerlendirilir.

1. Davis, P.H. (Ed.). (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2). Edinburgh University Press.
2. Burmko, G., Forrester, S., Greig, D., Guest, S., Harmony, M., Hobbey, S., & Ryan, S. (2008). Botanica. Tandem Verlag GmbH.
3. Mandalar, G., Barnea, D., Gervasi, T., Russell, M. A., Klein, B., Feeney, M. J., & Carughi, A. (2021). Pistachio nuts (*Pistacia vera* L.): Production, nutrients, bioactives and novel health effects. *Plants*, 11(1), 18. <https://doi.org/10.3390/plants11010018>

F1: https://www.inaturalist.org/ife/lists/m_gokmen?details_view=observations&taxon_id=122975
F2: Alper LİZJİN
F3: Alper LİZJİN
F4: <https://powo.science.kew.org/taxon/um:did:ipni.org:names:70280-1>

Nehir ve dere kenarlarında heybetli gövdesi ve geniş yaprakları ile bilinen, Anıt özellikli uzun ömürlü bir ağaçtır...

Platanus orientalis

Çınar

Kışın yaprağını döken, 30 m boylanabilen, geniş tepeli bir ağaçtır⁽¹⁾. Gövde açık gri veya yeşilimsi gri renktedir. Gövde kabuğu küçük pullar halinde çatlar ve dökülür⁽²⁾. Açık yeşil renkli yapraklar 5-7 loblu, loblar derin, orta damara değin ilerler. Yaprak 10-20 cm ve kenarları kaba dişli, dişlerin uçları sivridir. Yaprak sapı 3-8 cm arasında değişir. Yaprak tabanı huni gibi genişleyerek tek pullu tomurcuğu içerisinde saklar. Çiçeklenme mart-mayıs aylarıdır. Bileşik meyve küreleri (2-2,5 cm) uzun bir sap üzerinde 2-6 adettir. Çok sayıda tüylü aken meyveden oluşur ve olgunlaştığında dağılır⁽³⁾. Yayılışı Güneydoğu Avrupa, Türkiye ve Batı Asya'dan Himalayalara kadar uzanır⁽¹⁾. Türkiye'de hemen hemen tüm ormanlık alanlarda ve dere içlerinde doğal olarak bulunur.

30 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli ve kısmi gölgeli vadi tabanlarını tercih eder⁽³⁾.

Dere vejetasyonu elemanıdır ve yüksek hava nemini sever.

Derin, verimli, drenajı iyi toprakta yetişir.

İlman iklimleri (10-35 °C) sever, yine de -25°C'nin altına kadar soğuğa dayanıklıdır.

Rüzgâra, egzoz gazlarına ve hava kirliliğine karşı dayanıklıdır⁽³⁾.

Su kıtlığına sevmeyen, kuraklığa karşı hassastır⁽⁴⁾.

Peyzajda soliter olarak ya da yol kenarı (alle) ağaçlandırmalarında kullanılmaktadır. Yapraklarının tıbbi özellikleri vardır⁽⁵⁾.

1. Davis, P.H. (Ed.). (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7, pp. 656-657). Edinburgh University Press.
2. URL 1: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/platanus/platanus-orientalis/>
3. URL 2: <https://www.ebber.nl/nl/treeebb/plorierent-platanus-orientalis/#?search%3D%3D-Platanus%20orientalis>
4. Huxley, A. (1992). The new RHS dictionary of gardening. MacMillan Press.
5. Chopra, R. N., Nayar, S. L., & Chopra, L. C. (1986). Glossary of Indian medicinal plants (including the supplement). Council of Scientific and Industrial Research.

F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Sulak alan kenarlarında iyi yetişen oldukça dekoratif bir bitkidir...

Populus euphratica

Fırat Kavağı

10-15 m arası boy yapmaktadır.

Bol sürgün veren, 10-15 m boyunda küçük bir ağaçtır. Kabuk gri, genç sürgünler sarımsı kahverengi, tüysüzdür. Yapraklar sığ dişli, 12 x 0,5-4 cm'ye kadar, derimsi, tüysüz, mavimsi yeşil, genç bitkilerde ve uzun sürgünlerde linear'dan uzamış-ovata, bütün, yaşlı ağaçlarda ve kısa sürgünlerde oval-eşkenar dörtgen, eliptik-yuvarlak veya böbreksi. Yaprak sapı 3,5 cm'ye kadar. Dişi kedicikler gevşek, çiçekler uzun saplı. Kapsül meyve 10-12 mm, pürüzsüz, tüysüz/gençken hafif tüylü, 2-3 kapaklıdır. Deniz seviyesinden 1.650 metreye kadar olan yüksekliklerde, nehir kıyıları ve sular altında kalan yerlerde, bazen de tuzlu topraklarda bulunur. Kuzey Afrika'dan Orta Doğu ve Orta Asya'ya ve Batı Çin'e kadar uzanır. Türkiye'de Güney ve Güneydoğu Anadolu'da (İçel, Kahramanmaraş, Gaziantep, Urfa, Siirt, Mardin, Hakkâri) bulunur ^(1,2).

Tam güneş toleransı yüksektir. Gölgede yetişemez ^(3,4).

Kurak ve yarı kurak bölgelerdeki nehir vadileri boyunca taşkın yatağı ekosistemlerinin önemli bir bileşenidir ve yoğun çalıklarda söğüt, ılgın ve dutla karşılık bulunur ^(3,4).

Mevimsel olarak sular altında kalan hafif (kumlu), orta (tınıl) ve ağır (kil) topraklarda iyi yetişir ve tuzlu ve acı suya dayanıklıdır. Nemli veya ıslak toprağı tercih eder ^(3,4).

Bu türü son derece geniş bir çevre sıcaklığı aralığına (-40 °C ila 45 °C) dayanıklı olabileceği düşünülmektedir ⁽³⁾.

Fakir topraklara ve soğuklara karşı dayanıklıdır ^(3,4).

Su ile direkt temasının olduğu her bölgede yetişir. Doğrudan kuraklığa karşı dayanıksızdır ^(3,4).

Peyzajda su ve gölet kenarlarının projelendirilmesinde kullanılır. Yakacak odun olarak kullanıldığı için bu türe ait ormanlar büyük ölçüde yok olmuş veya çoğunlukla parçalanmıştır ^(3,5).

1. Davis PH 1965-85. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol 1-4. Edinburgh University Press, Edinburgh.
2. Plants of the World Online 2020. Plants of the World Online [link] (erişim: 03.10.2024)
3. Populus euphratica". Agroforestry Tree Database. World Agroforestry Centre. Archived from the original on 2012-07-31. Retrieved 2013-04-16.
4. Treshkin, S.V., S.K. Kamalov, A. Bachev, N. Mamutov, A.I. Gladishev and I. Almbetov. 1998. Present status of the tugal forests in the lower Arma-Dar'ya Basin and problems of their protection and restoration, pages 43-53 in Ecological Research and Monitoring of the Aral Sea Deltas. A Basis for Restoration. UNESCO Aral Sea Project, 1992-1996 Final Scientific Reports, UNESCO, Paris, France.
5. Chen J, Yin W, Xia X. 2014. Transcriptome Profiles of Populus euphratica upon Heat Shock stress. Curr Genomics 15(5): 326-340.

İyi gelişmiş kök sistemine sahip çok yıllık bitki...

Prosopis farcta

Çediotu

Dağınık formulu, dikenli çıkıntıları olan bir gövdeye sahip, 30-100 cm boylanabilen bir çalıdır. ^(1,2,3). Gümüşü renkli yapraklar her biri 8-12 çift yaprakçıktan oluşan iğne yaprak formundadır. Çiçek kümeleri 25-40 x 4-6 mm aralığında, her bir çiçek yaklaşık 2 mm boyutundadır ^(1,2). Nisan-mayıs aylarında açan sarı çiçekleri nispeten gösterişsizdir. Meyve 12-30 x 10-15 mm, ovalden dikdörtgene kadar, kıvrık, şişkin, koyu kahverengidir ⁽¹⁾. İyi gelişmiş kök sistemi ve rizomları toprağın 15-20 m derinliğine kadar uzanabilir ⁽³⁾. Doğal ortamlarında 0-1400 m'de yayılış gösteren türe kumullarda ve çıplak alanlarda rastlanır. Genel dağılımı Arabistan, Mısır, Kıbrıs, İran, Suriye Çöl, Afganistan, Transkafkasya, O. Asya'dır. Türkiye'de Elazığ, Muş, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş ve Diyarbakır çevrelerinde kayıt altına alınmıştır ⁽⁴⁾.

30-100 cm arası boy yapmaktadır.

Güneşli habitatları tercih eder.

Güneşli yerleri tercih eder.

Kumlu topraklarda iyi gelişim gösterir.

Ortam sıcaklığı -15/-20 °C'nin üzerinde olan bölgelerde yaşar.

Hafif tuzlu esintilere dayanıklıdır.

Kuraklık toleransı yüksektir.

Derin kök yapısı ile erozyona maruz kalan alanlarda onarım amaçlı kullanılabilir.

1. Davis, PH. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. (Vol. 1). Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Akkermik, U. (Ed.). 2018. Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalın (ss. 328). Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
3. Agirman, E., Celik, I., & Dogan, A. (2022). Consumption of the Syrian mesquite plant (Prosopis farcta) fruit and seed lyophilized extracts may have both protective and toxic effects in STZ-induced diabetic rats. Archives of Physiology and Biochemistry, 128(4), 887-896.
4. TÜBİTAK Veri Tabanı.
http://194.27.225.161/yasin/tubitak/index.php?sayfa=18&tax_id=2394. (Erişim: 03.10.2024)

Ilıman iklimlerde gelişebilen, büyük çalı veya küçük bir ağaç...

Pyrus syriaca

Çakal Armudu

Kışın yapraklarını döken 12 m'ye kadar boylanabilen dikenli bir ağaçtır. Kenarları testere dişli 1,5 - 3 cm boyutlarında tüysüz yaprakları vardır. Nisan-mayıs aylarında beyaz renkli, çok sayıda çiçek taşıyan, ortalama 2,5 cm boyutlarında çiçek kurulları oluşturur. Çanak yaprakları kalıcıdır ⁽¹⁾. Gülgiller (Rosaceae) ailesinden bir türdür. Türkiye'de Batı ve Orta Karadeniz, Yukarı Fırat, Erzurum-Kars, Yukarı Murat-Van, Hakkâri, Antalya, Adana, Orta Fırat, Dicle alt bölgelerinde doğal yayılım göstermektedir ⁽²⁾. Bu türün doğal yaşam alanı Doğu Akdeniz'den İran'a kadardır ⁽³⁾.

12 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli veya hafif gölgeli alanlarda iyi gelişir.

Orta derecede nemli toprakları tercih eder.

İyi drene edilmiş, hafif kireçli topraklarda en iyi şekilde yetişir.

Ilıman iklimleri tercih eder; sıcak yazlar ve soğuk kışlar bu bitki için uygundur.

Zorlu çevre koşullarına ve değişken iklim koşullarına karşı dayanıklıdır.

Kuraklık koşullarına karşı orta derecede dayanıklıdır; ancak düzenli sulama, en iyi gelişmeyi sağlar.

Bahçe bitkisi olarak kullanılabilir; meyveleri yenilebilir ve çeşitli reçineler üretilebilir.

1. Browicz, K. (1972). Pyrus L. In P. H. Davis (Ed.), Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4, pp. 160-168). Edinburgh University Press.
2. URL 1. <https://www.florasatolca.com/eukarya/gul/species.php?ID=Pyrus-syriaca> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
3. URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)

F1: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F2: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F3: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)
F4: URL 2. <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:731282-1> (Erişim tarihi: 29/08/2024)

Yuvarlak tepe tacı yapan çalı, küçük bir ağaç...

Quercus brantii

Karameşe

Kışın yaprağını döken, 6(-10) m'ye kadar boylanabilen, yuvarlak tepe tacı yapan çalı veya küçük bir ağaçtır. Gövde kabuğu gri renkli ve pürüzsüzdür. Genç sürgünler yoğun sarımsı tüylüdür tomurcuklar oval şekilli yaklaşık 4mm ve tüylüdür. Yaprakları 10(-13) x 3-6 cm boyutlarında, oval dikdörtgen-yumurtamsı şekilli ve kenarları dişlidir. Meyve kadehi yarı küre biçiminde 25-30 mm çapında ve kısa saplıdır (4-5 mm). Kadeh palamutun 1/3'ünü veya yarısını içine almıştır ^(1,2). Dünya üzerinde coğrafi yayılışı, Türkiye, Kuzey Suriye, Kuzey Irak, Batı ve Güney İran'dır. Türkiye'de Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde, Malatya, Elazığ, Siirt, Bitlis, Maraş, Urfa, Diyarbakır, Mardin ve Hakkari yörelerinde, 350-1700 m yükseltiler arasında, kalkerli eğimli alanlarda diğer doğal meşe türleri ile birlikte doğal yayılış gösterir ⁽¹⁾.

10 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder, gölgede gelişemez.

İyi drene edilmiş nemli topraklarda iyi gelişir.

Hafif asidik, nötr ve bazik, alkali ve derin toprakları tercih eder.

-5° C'ye dayanabilir

Orta miktarda dona dayanıklıdır.

Kuraklığa karşı dayanıklıdır.

Bitkinin tüm kısımları tanen içerir. Palamutları bir çok kültürde geleneksel tıpta değerlendirilir ⁽³⁾. Peyzajda gölge ağacı olarak tek ya da grup kullanımlarında etkilidir.

1. Davis, P.H. (ed.), 1978. Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 7. Edinburgh: Edinburgh University Press.
2. Yalınk, F. (1984). Türkiye meşeleri: teşhis klavuzu. Yenilik Basımevi.
3. Söhretoglu, D., Ekizoglu, M., Kılıç, E., & Sakar, M. K. (2007). Antibacterial and antifungal activities of some Quercus species growing in Turkey. FABAD Journal of Pharmaceutical sciences, 32(3), 127.

F1: Mustafa GÖKMEK, <https://www.naturalist.org/observations/38174853>
F2: Mustafa GÖKMEK, <https://www.naturalist.org/observations/38174853>
F3: Mustafa GÖKMEK, <https://www.naturalist.org/observations/38174853>
F4: Mustafa GÖKMEK, <https://www.naturalist.org/observations/89766192>

Peyzaj ve endüstri için önemli küçük bir ağaç...

Quercus infectoria

Mazı Meşesi

Kışın yaprağını döken ya da yarı herdem yeşil, boyu 1-4, nadiren 10 m'ye kadardır. Yaşlı gövde kabukları çatlaklıdır. Kenarları çoğunlukla ondüleli olan yaprakları, 4-8 testeremsi loplulu veya tam kenarlıdır. Derimsi sertlikte yaprakların 10x4,5 cm'ye kadar, yumurta veya dar dikdörtgeni şekillerdedir. Bir yılda olgunlaşan meyvelerin 2/3'lük kısmı kadeh içinde kalır. Meyve sapsızdır, nadiren 5-10 mm sap görülebilir. Mazı arısının etkisiyle tomurcukta oluşan "Mazı" adlı patolojik oluşumlar çok karakteristiktir. Genellikle Anadolu'nun iç kesimleri hariç, Trakya, Kuzey, Batı ve Doğu Anadolu'da 150-1850 m rakımlar arasında yayılmaktadır. Dünya'da Yunanistan, Kıbrıs, Filistin, Transkafkasya, İran ve Irak'ta yayılmaktadır.

1-4 m arası boy yapmaktadır.

Yarı gölge ve güneşli habitatlarda yetişir.

Düşük nemli ve nemsiz alanları yeğler.

Humuşça fakir, kumlu balçık derin toprakları sever. Taşlı ve kuru topraklara da uyumludur.

Ilıman ve yarı nemli iklimlerde yetişir.

Soğuğa kısmen, donlara mutedil derecede dayanır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Rüzgâr perdesi olarak kullanılır. Ayrıca uzun süre yapraklı olması sebebiyle toz ve gürültü perdesi olarak da kullanılır. Mazıların tanen bakımından zengindir. Deri tabaklamada kullanılır.

1. Davis, P.H. (Ed.), (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 7). Edinburgh University Press.
2. Öztürk, S. (2013). Türkiye meşeleri teşhis ve tanı klavuzu. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Tasarım Büro CTA Ltd.
3. Güner, A., Aslan, S., Ekem, T., Vural, M., & Babaç, M. T. (Eds.), (2012). Türkiye bitkileri listesi (damarlı bitkiler). Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını.
4. Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlik Veri Tabanı (2024). Tanım ve Orman Bakanlığı Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri.

F1: <https://www.aritagacar.gov.tr/detail/mazi-mesesi-quercus-infectoria/332>
F2: <https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names-924449-1>
F3: Salih TERZIOĞLU
F4: Salih TERZIOĞLU

Erozyon kontrolü için uygun, kuraklığa dayanıklı bir çalı...

Rhamnus lycioides

Top Cehri

Yavaş büyüyen, dikenli, herdem yeşil veya yaprak döken, 2 m'ye kadar boylanabilen bir çalıdır ^(1,2). Genel olarak dik veya yatay büyüyen, çok dallı, karmaşık bir forma sahiptir. Yapraklar dar ters yumurtamsı-eliptikten geniş ters yumurtamsıya kadar değişir ve, 10-23 x 5-12 mm ebatlarındadır ⁽¹⁾. Kışın ve ilkbahar boyunca ortaya çıkan çiçekler, 4 üçgen loblu, sarı veya yeşilimsi sarı renkli olup çok küçüktür ve pek göze çarpmaz ^(2,3). Meyve 4-6 mm çapında, olgunlaştığında siyah, kırmızı, sarımsı renkte veya beneklidir ^(1,4). Meyvesi çok acıdır ve insanlar için zehirlidir ⁽²⁾. Kuru taşlı yerler, kayalık yamaçlar, çalılıklar ve orman açıklıklarında görülür ⁽⁵⁾. Türkiye'de sadece Yukarı Fırat alt bölgesinde doğal yayılış gösterir.

2 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Güneş alan yerleri tercih eder. Gölgede yetişemez.

Kuru veya nemli ortam tercih eder.

İyi drenajlı, kumlu, tınlı, killi topraklarda, hafif asitli, nötr ve kireçli topraklarda gelişebilir ⁽⁶⁾.

Ortam sıcaklığı -5 °C üzeri olan bölgelerde yaşar.

Çok dayanıklı bir bitkidir, besin açısından fakir topraklarda yetişebilir. Kireçli topraklara, kuru ve rüzgârlı iklimlere dayanabilir ^(4,5).

Kuraklığa dayanıklıdır.

Bazen süs bitkisi olarak ve çit bitkisi olarak yetiştirilir. Boya ve ilaç olarak kullanımları mevcuttur ⁽⁶⁾. Çiçekler arılar için iyi bir nektar kaynağıdır.

1. Davis, P. H. (1967). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 2, pp. 526-541). Edinburgh University Press.
2. URL 1. <https://www.inaturalist.org/taxa/62962-Rhamnus-lycioides>
3. Güllas, J., & Traveset, A. (2012). Altitudinal variation in the reproductive performance of the Mediterranean shrub *Rhamnus lycioides* L. *Journal of Plant Ecology*, 5(3), 330-336. <https://doi.org/10.1093/jpe/rt005>
4. URL 2. <https://turkcebitkileri.com/izle/4060/Rhamnus-lycioides.html>
5. URL 3. <https://herbarium.thelibrary.info/plant/Rhamnus-lycioides>
6. URL 4. <https://pflid.org/user/Plant.aspx?LatinName=Rhamnus-lycioides>
7. https://theoriginelgarden.com/plants/outdoor/shrub/rhamnus-lycioides-mediterranean-buckthorn?srsltid=AfmBOoK21-wHpfyfa600kEe2a-9u7f-hr9Zb-tpo-qw_0fmgqfey3
8. https://theoriginelgarden.com/plants/outdoor/shrub/rhamnus-lycioides-mediterranean-buckthorn?srsltid=AfmBOoK21-wHpfyfa600kEe2a-9u7f-hr9Zb-tpo-qw_0fmgqfey3
9. <https://www.world-nature.com/Flora-Rhodes/Rhamnus-lycioides.html>
10. <https://www.world-nature.com/Flora-Rhodes/Rhamnus-lycioides.html>

Sonbahar kızarması, baharat olan şifalı meyveleri ile dikkat çeken bir çalı...

Rhus coriaria

Sumak

Kışın yaprağını döken, 2-3 m'ye kadar boylan çalılardır. Sarı-gri renkte olan sürgünleri sık tüylerle kaplıdır. Tek tüsü yaprakları 9-15 yaprakçıktan oluşur; yaprak boyları 15-20 cm'ye kadar çıkar. Yumurta biçiminde ve uzunca olan yaprakçıkları 3-5 cm boyunda ve çok kısa saplıdır. Kenarları kaba dişli, üst yüzü seyrek, alt yüzü sık yumuşak tüylüdür. Sonbaharda çok güzel kızarma gösterir. Çiçekler terminal ya da yan durumlu salkım halinde kurul oluşturur haziran-temmuz ayında açarlar. Çekirdekli sulu meyve küremsi, 4-6 mm çapında, kırmızımsı renkte ve tüylüdür ⁽¹⁾. Tadı ekşidir. Sumak, özellikle ekşi tadı nedeniyle Anadolu'da sık tüketilen bir baharattır. Sumak bitkisi, Doğu Akdeniz, Kırım, Kafkasya ve Kuzey İran'a özgü olup Akdeniz Havzasında kültürü yapılmıştır ⁽²⁾.

2-3 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Orta derecede ışık ister.

Nem isteği bakımından seçici değildir.

Taşlı ve kireçli topraklara toleranslıdır.

Sıcak iklimlerden hoşlanır.

Hava kirliliğine dayanıklıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Sonbahar kızarması, kuraklığa dayanması ve kanaatkâr olması nedeniyle peyzajda kullanılır. Kurutulmuş meyveleri baharat olarak kullanılır.

1. Kayacık, H. (1982). Orman ve park ağaçlarının özel sistemleri (Vol. 3, 4th ed.). İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları.
2. Saltan, F. Z., & Ünder, D. (2019). Sumak ve önemli biyolojik etkileri. *Çukurova Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 34(1), 69-78.

- F1: Mustafa VAR
- F2: Mustafa GÖKMEN
- F3: Mustafa GÖKMEN
- <https://www.floranatolica.com/eukarya/gu/species.php?ID=Rhus-coriaria>

Hoş kokulu çiçek kurulları ve çok kanaatkar olması ile öne çıkan egzotik bir tür...

Robinia pseudoacacia

Yalancı Akasya

25 m'ye kadar boy yapmaktadır.

Yaprağını döken, 25 m'ye kadar boylanabilen, seyrek dallı ve gevşek dokuda 8-10 m tepe çapı yapabilen istilacı bir ağaçtır. Gövde, açık kahverengi ve boyuna çatlaklıdır. 20 cm uzunluğunda tüsü özellikteki yapraklarda 7-19 adet bulunan yaprakçıklar 25-45 x 12-25 mm boyutlarında ve eliptik şeklindedir. Mayıs-haziran aylarında açan beyaz renkli çiçekleri sarkık, yoğun, salkımlar halinde ve kokuludur. Bakla şeklindeki meyveleri, 5-10 x 1 cm boyutlarındadır. Dünyada Kuzey Amerika boyunca yayılır. Egzotik bir tür olmasına rağmen, Türkiye'nin kuzeyinde, özellikle Karadeniz kıyılarında ormanlık alanlarda doğallaşma eğilimindedir (1,2). Ülkemizde çok yaygın olarak yol, refüj, parklar vb. yeşil alanlarda *Robinia pseudoacacia* var. *umbraculifera* (Top Akasya) adlı varyetesi kullanılmaktadır.

- Güneşli alanları tercih eder.
- Hava nemi yüksek yörelerde yetişir.
- Kuru ve humuslu topraklarda yetişir.
- 35 °C'ye dayanabilir.
- Atmosfer kirliliğine ve tuzlu topraklara dayanır.
- Kuraklığa dayanıklıdır.
- Çiçekleri hariç bitkinin tüm kısımları zehirlidir. Tıbbi alanda değerlendirilir. Kökleriyle havanın azotunu tutarak toprağı iyileştirirler. Yol ağacı olarak ya da rehabilitasyon projelerinde kullanılır.

1. Davis, P. H. (Ed.). (1970). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 3). Edinburgh University Press.
2. Pamay, B. (1993). Bitki materyali I: Ağaç ve ağaççıklar. Orhan Ofset.
F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Hoş kokulu pembe- beyaz renkli çiçeklere sahip dayanıklı çalı...

Rosa canina

Kuşburnu

Kışın yaprağını döken, 1,5-3,5 metreye kadar boylanabilen, bazen tırmanıcı, sert dikenlere sahip, dik bir çalıdır. Bileşik yapraklı, yaprakçıkları donuktan saf yeşile değişen renklerde, 5-7 adet, dar eliptik, geniş yumurta şeklinde, 1-4,5 x 0,8-3,5 cm ebatlarındadır (1). Çiçeklenme Mayıs- Haziran (-temmuz) aylarında ve yapraklanmadan sonra gerçekleşir. Çiçeklerin 1-3 adeti bir arada, pembe-beyaz renkli olup 4-5 cm genişliğindedir (2). Çiçekleri hoş kokuludur. Meyveler, çiçek tablasından gelişen etli bir yapı (kuşburnu) içindeki çok sayıda akenden oluşur, oval veya dikdörtgen-elipsoid şekillerde, kırmızı-tutuncu, çıplak ve pürüzsüzdür (1). Afrika'dan Avrupa'ya, Orta Asya'dan Pakistan'a yayılış gösterir. Ülkemizde, kıyılar, kayalık yamaçlar, çalılıklar, çitler, ormanlar ve açıklıklar, çoğunlukla kireçtaşı üzerinde, 30-1700 (-2500) m rakımlar arasında yetişir (1,3).

1,5-3,5 m arası boy yapmaktadır.

- Gölgede ve tam güneşte yetişebilir (4).
- Nemli ortamları sever.
- Kireçli ve besin maddesi zengin toprakları sever (5).
- İdeal sıcaklık değeri 5-35 °C'dir (6).
- Bölge, habitat ve rakım değişikliğine toleransı yüksektir (7).
- Kuraklığa dayanıklıdır.
- Meyvesi; şurup, reçel ve çay yapımında kullanılır. Orman alanları, çalılıklar, parklar, yol kenarları ve küçük bahçelerde yetiştirilmeye uygundur (8,9).

1. Davis, P. H. (Ed.). (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh University Press.
2. Kırısman, G., Epp, M. E., & Daniels, G. S. (Eds.). (1986). Manual of cultivated broad-leaved trees & shrubs (Vol. 1).
3. URL 1. <https://www.science.kew.org/taxon/umbraculifera?names=731955-1>
4. Kılıç, S. (1998). Kuzey-Ebat Türkiye'de yetişen yabani Rosa türleri üzerine farmasötik botanik bir araştırma (Unpublished doctoral dissertation). İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi.
5. Çeşel, N. (1988). Peyzaş ekolojisi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları. (Orman Fak. Yayın No. 391).
6. URL 2. <https://www.picturethisai.com/en/roosa-canina.html>
7. Çiçekçi, H., Koçman, M., Çiçekçi, F., Ünel, M., & Salgı, S. (2013). Türkiye güllerinin (Rosa L. spp.) ekolojik ve coğrafi karakteristikleri. Süleyman Demirel University Faculty of Arts and Science Journal of Science, 8(1), 9-21.
8. URL 3. <https://www.gardenia.net/plant/roosa-canina>
9. URL 4. https://www.researchgate.net/publication/314111111_Rosa_canina
F1: Mustafa VAR
F2: Mustafa VAR
F3: Mustafa VAR
F4: Mustafa VAR

Akdeniz elementi, tırmanıcı bir bitki türüdür...

Rubia tenuifolia

Kızılboya

Sürünücü veya tırmanıcı özellikte gövdeleri ile yaklaşık 2 m'ye kadar boy yapan çok yıllık bir yarı çalıdır. Yarı her dem yeşil yapraklar çember şeklinde, düğüm başına 4-6 yaprak halinde, yaklaşık 10-35 x 2-11 mm, genişçe ters yumurtamsı veya oval ila dikdörtgenimsi biçimdedir⁽¹⁾. Kısmi çiçek salkımları sadece yanal durumdadır. Nisan-mayıs aylarında oluşan küçük çiçeklerin taç yaprak rengi kremi sarı ila sarımsı yeşil renktedir. Sonbaharda olgunlaşan siyah meyveler 4-6 mm çapındadır. Doğal olarak daha çok çalılık veya kalkerli kayalık yamaçlarda, 1500 m rakımlara kadar görülebilir⁽¹⁾. Türkiye'de Güney Marmara, Orta Karadeniz, Asıl Ege, İç Batı Anadolu, Konya, Antalya, Adana, Orta Fırat, Dicle alt bölgelerinde doğal yayılış göstermektedir⁽²⁾.

Güneş alan yerleri tercih eder. Yarı gölgede yetişebilir.

Kuru veya nemli ortam tercih eder.

Geçirgen, kumlu, tınlı ve killi topraklarda, hafif asitli, nötr ve bazik topraklarda gelişebilir⁽³⁾.

Sıcak bölgeleri sever, -5°C den daha düşük bölgelerden kaçınır.

Fakir ve kireçli topraklarda yetişebilir. Deniz koşullarına dayanabilir.

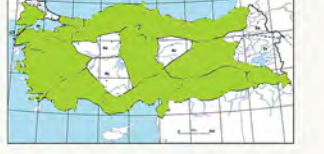
Kuraklığa nispeten dayanıklıdır.

Geleneksel tıbbi kullanımları mevcuttur. Gövdelerden ve köklerinden boya elde edilir.

1. Davis, P.H. (1982). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol. 7, Edinburgh University Press, p. 857-860.
2. https://www.floranatolica.com/eukaria/images/640x480/050/ox5019_171_3962340.jpg
3. <https://pfla.org/user/Plant.aspx?LatinName=Rubia+tinctorum>

F1: <https://www.naturalist.org/observations/117412244>
F2: https://www.floranatolica.com/eukaria/images/640x480/050/ox5019_171_3962337.jpg
F4: https://www.floranatolica.com/eukaria/images/640x480/050/ox5019_171_3962343.jpg

Lezzetli meyvelere sahip, kuraklığa dayanıklı yarı odunsu bitkiler...

Rubus fruticosus

Böğürtlen

Kışın yaprağını döken, yarı odunsu formda bitkilerdir. Eski tarihlerde botanik bahçelerinde ve kilise bahçelerinde yaygın yetiştirilmekteydi. Böğürtlenlerin habitusu dik, yarı dik ve sürüngen olmak üzere sınıflandırılır. 350'den fazla böğürtlen türü olmakla birlikte Avrupa böğürtlenleri olarak bilinen *R. fruticosus* günümüzdeki çeşitlerin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Dikenli ve dikensiz tipleri bulunmaktadır. Kök sistemi çok yıllıktır. Toprak üstü aksamı olarak ilk yıl tomurcuk verir, ikinci yıl sürgün sürer, üçüncü yıl çiçek oluşur, meyve verir ve ardından kök boğazına kadar kurur. Meyve yıllık sürgünlerden oluşur ve salkım halindedir. Çiçekler beyaz-pembe tonlarında, meyve rengi genellikle siyahtır. Yaprak testere dişli olup 5 yapraklıktan oluşur. Kuzey yarı kürenin mutedil iklimli bölgelerinde, tropik bölgelerin yüksek kesimlerinde doğal olarak bulunmaktadır. Ülkemizde hemen her yerde rastlanmaktadır^(1,2).

Orta derecede ışık ister.

Nemli bölgelerde iyi yetişir.

Farklı toprak tiplerinde yetişebilirse de milli-tınlı toprakları sever.

Soğuk, serin yerleri sever.

İlman iklimlerde iyi yetişir. Soğuğa toleranslıdır.

Kuraklığa dayanıklıdır.

Sofralık tüketiminin yanı sıra gıda sanayinde yaygın kullanılmaktadır. Zengin vitamin ve mineral içerir, antosiyanin kaynağıdır. Çalı formu ile iyi çit yapar ve çiçek yapısı için peyzaj alanlarında kullanılır.

1. Ağaoğlu, Y.S. ve Gerçekçiöğü, R. (2013). Üzümü Meyveler. Tomurcukbağ Ltd. Şti. Eğitim Yayınları No:1. Ankara.
2. Davis, P.H. (Ed.), (1972). Flora of Turkey and the East Aegean Islands. Vol: 4. Edinburgh University Press, Edinburgh.

F1: Ali İSLAM
F2: Ali İSLAM
F3: Ali İSLAM
F4: Ali İSLAM

Foto: ...

Ülkemizin kıyı ekosistemlerinin mor çiçekli çalısı...

Vitex agnus-castus

Hayıt

Genellikle 2-3 m bazen 6 m'ye kadar boylanabilen ⁽¹⁾, dağınık ve seyrek dallı, bazen yarı odunsu karakterli, kışın yaprağını döken çizgisel formlu çalılardır. Yapraklar, dar dar eliptik-mızraksı formlar (ışınsal) biçimde 5-7 parçalıdır. Yaprakçıklar tam kenarlı, uzunca oval şekilli, sivri uçlu, üst kısmı koyu yeşil renkli, alt yüzleri ise beyazımtırak tüylüdür. Çiçeklenme gevşek, çok dallı ve çok sayıda çiçekten oluşur, hoş kokulu, leylak-pembe veya mor-pembe, nadiren kirli beyaz başak veya bileşik başak şeklinde, mayıstan hazirana kadar açar. Doğal yayılışını, Karadeniz'den Balkanlar'a, Güney Rusya'ya, Transkafkasya'ya, İran'a ve Kıbrıs'a kadar oldukça geniş bir coğrafyada yayılış gösterir. Türkiye'de kuzeyden güneye tüm kıyı kentlerimizin hemen her birinde, kısmen de Güney Doğu Anadolu bölgesinde doğal olarak bulunur ⁽²⁻⁴⁾.

2-6 m'ye arası boylanmaktadır.

Tam güneşli ya da yarı güneşli alanları tercih eder.

Kuru ya da yarı nemli ve iyi drenajlı alanları tercih eder.

Geçirgen ve kumlu toprakları sever.

0-35°C sıcaklık aralığında iyi gelişim gösterir. -27 °C'a kadara dayanabilir.

Kurak ve nispeten nemli alanları tercih eder.

Kuraklık toleransı orta düzeydedir.

Tıbbi amaçlarla kullanımının yanı sıra kurak ve kumlu topraklarda yetişmesinden ve mor renkli çiçek estetiği ile bu hem estetik hem de fonksiyonel amaçlarla kullanılabilir.

1. Var, M. (2003). Bitki tanıma ve değerlendirme ders notları. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi (Basılmamıştır).
2. Davis, P. H. (Ed.). (1965). Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Vol. 4). Edinburgh: University Press.
3. Akkemek, Ü. (Ed.). (2018). Türkiye'nin doğal-egzotik ağaç ve çalları. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
4. TÜBİTAK Veri Tabanı (http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php)
5. URL 1. https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:865568-1

- F1: Durmuş KOYUN
F2: Mustafa VAR
F3: TÜBİTAK Veri Tabanı (http://194.27.225.161/yasin/tubives/index.php)
F4: Mustafa VAR

Meyvesi ve yaprağı tüketilen, duvar ve çitlerin tırmanıcı çalısı...

Vitis vinifera

Asma

Yaprağını döken, 10-20 m tırmanabilen, sarılıcı bitkilerdir ⁽¹⁾. Kabuk; açık gri/yeşil olup hızla gri/kahverengiye dönüşür. Sonunda gri olur ⁽²⁾. Yaprakları; yuvarlak-kordat, 7-15 cm genişliğinde, 3-5 lobludur ⁽¹⁾. Çiçeklenme zamanı Mayıs ve Haziran aylarıdır. Çok küçük, yeşil çiçeklere sahiptir ⁽²⁾. Meyveleri, küresel, siyah, parlak, 7-8 mm çapında, sulu, ete yapışık, renksiz, 1-2-3-4 tohumlu ve meyve salkımları sarkıktır. 15-300 ayrı üzüm meyvesi içeren salkımlarda meyve verir ve Haziran'dan Kasım'a kadar olgunlaşır ^(3,4). Genel yayılışı Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika'dır. Türkiye'de Karadeniz sahil şeridi hariç tüm satıhta yayılış gösteren kültür bitkisidir. Duvar ve çitlerde tırmanıcı olarak kullanılır ⁽²⁾.

10-20 m'ye kadar tırmanmaktadır.

Güneşli alanları tercih eder ⁽²⁾.

Yüksek nemli ortamları sevmez ⁽⁴⁾.

İyi drenajlı toprakları tercih eder ⁽⁴⁾.

15-40 °C sıcaklıkta yetişir ⁽⁴⁾.

Nemli bölgeler dışında tüm toprak koşullarını tolere eder ⁽²⁾.

Kuraklığa toleranslıdır.

Tırmanıcı bitki olarak, duvar oluşturma amacı ile peyzajda kullanılır. Meyvesi taze ve kurutulmuş olarak yenir. Meyve suyu, tatlandırıcı üretiminde, şarap yapımında, yaprakları pişirilmiş olarak tüketilir.

- 1- Krüssmann, G., Epp, M. E., & Daniels, G. S. (Eds.). (1986). Manual of cultivated broad-leaved trees & shrubs. Vol. 3.
2- Davis, B. (1990). The gardener's illustrated encyclopedia of climbers & wall shrubs: a guide to more than 2000 varieties including roses, Clematis and fruit trees.
3- Kızılcık, M. (2019). Dendrology: cones, flowers, fruits and seeds. Academic Press.
4- Hussain, S. Z., Naseer, B., Qadir, T., Fatima, T., & Bhat, T. A. (2021). Fruits grown in highland regions of the Himalayas. Cham, Switzerland: Springer International Publishing.

- F1: Joe Dillon https://www.inaturalist.org/observations/203201902
F2: andrey_p https://www.inaturalist.org/observations/116964997
F3: andrey_p https://www.inaturalist.org/observations/116964997
F4: Patrick Hacker https://www.inaturalist.org/observations/77824261

Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine
Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler

08. TABLOLAR

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN
KURAKLIĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ
Kuraklığa Dayanıklı Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Acantholimon acerosum</i>	Pişikkeveni
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i>	Aguldikeni
3	<i>Amygdalus arabica</i>	Arap Bademi
4	<i>Amygdalus lycioides</i>	Behiv
5	<i>Anagyris foetida</i>	Zivircik
6	<i>Astragalus plumosus</i>	Tavşantopağı
7	<i>Berberis crataegina</i>	Karamuk
8	<i>Capparis spinosa</i>	Kebere
9	<i>Celtis australis</i>	Çitlenbik
10	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i>	Yaban Kirazı
11	<i>Cercis siliquastrum</i>	Erguvan
12	<i>Cionura erecta</i>	Babrik
13	<i>Cotinus coggygria</i>	Boyacı Sumağı
14	<i>Cotoneaster nummularius</i>	Dağ Muşmulusu
15	<i>Crataegus azarolus</i>	Müzümldek
16	<i>Crataegus orientalis</i>	Alıç
17	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i>	İncir
18	<i>Haplophyllum tuberculatum</i>	Urfa Sedosu
19	<i>Hedera helix</i>	Duvar Sarmaşığı
20	<i>Jasminum fruticans</i>	Boruk
21	<i>Jasminum officinale</i>	Yasemin
22	<i>Lonicera etrusca</i>	Dokuzdon
23	<i>Nerium oleander</i>	Zakkum
24	<i>Noaea mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i>	Hölmezotu
25	<i>Olea europaea</i>	Zeytin
26	<i>Paliurus spina-christi</i>	Karaçalı
27	<i>Pistacia palaestina</i>	Çöğre
28	<i>Pistacia vera</i>	Antep Fıstığı
29	<i>Prosopis farcta</i>	Çediotu
30	<i>Quercus brantii</i>	Karameşe
31	<i>Quercus infectoria</i>	Mazı Meşesi
32	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i>	Top Cehri
33	<i>Rhus coriaria</i>	Sumak
34	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Yalancı Akasya
35	<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu
36	<i>Rubus sanctus</i>	Böğürtlen
37	<i>Veronica orientalis</i>	Gözmumcuğu
38	<i>Viburnum lantana</i>	Germeşe
39	<i>Vitis vinifera</i>	Asma

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN
KURAKLIĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ
Kuraklığa Orta Derecede Dayanıklı Bitkiler

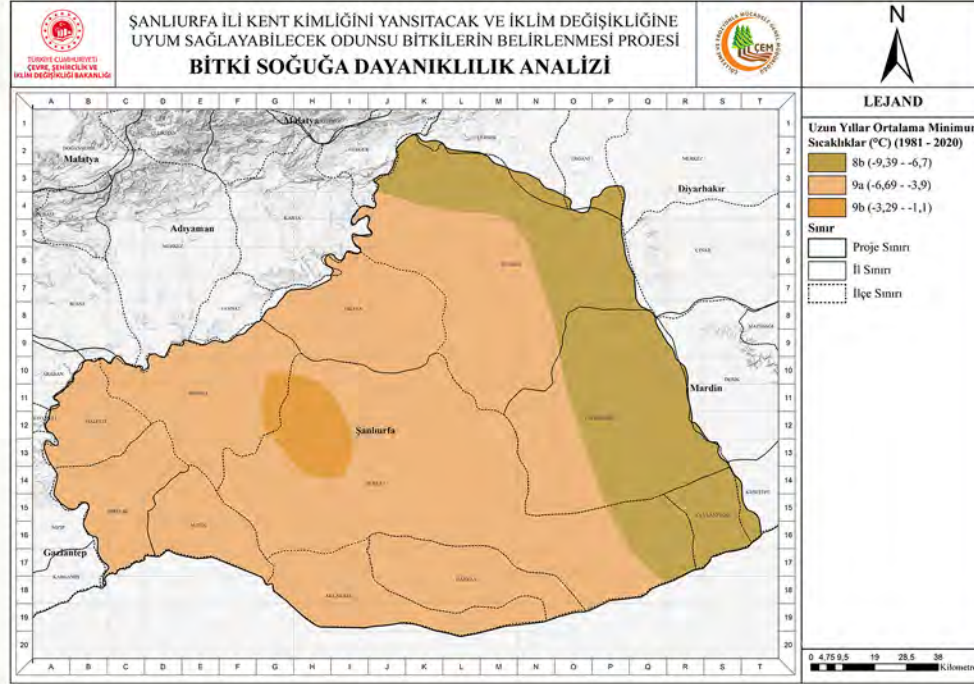
No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Amygdalus communis</i>	Badem
2	<i>Ononis adenotricha</i>	Karayandırak
3	<i>Populus euphratica</i>	Fırat Kavağı
4	<i>Pyrus syriaca</i>	Çakal Armudu
5	<i>Rubia tenuifolia</i>	Kızılboya
6	<i>Vitex agnus-castus</i>	Hayıt

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN
KURAKLIĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ
Kuraklığa Dayanıklı Olmayan Bitkiler

No	Latince Adı	Türkçe Adı
1	<i>Platanus orientalis</i>	Çınar

DOĞAL, EGZOTİK, KÜLTÜR BİTKİLERİNİN SOĞUĞA DAYANIKLILIK DERECESESİ

8B BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon acerosum</i> - Pişikkeveni	4B
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i> - Aguldikeni	4A
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A
5	<i>Amygdalus lycioides</i> - Behiv	7B
6	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A
7	<i>Astragalus plumosus</i> - Tavşantopağı	6B
8	<i>Berberis crataegina</i> - Karamuk	4A
9	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A
10	<i>Celtis australis</i> - Çitlenbik	7B
11	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A
12	<i>Cercis siliquastrum</i> - Erguvan	6B
13	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A
14	<i>Clematis cirrhosa</i> - Bahar Sarmaşığı	8A
15	<i>Cotinus coggygria</i> - Boyacı Sumağı	6A
16	<i>Cotoneaster nummularius</i> - Dağ Muşmulası	5B
17	<i>Crataegus azarolus</i> - Müzmüldek	5A
18	<i>Crataegus orientalis</i> - Alıç	5A
19	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B
20	<i>Haplophyllum tuberculatum</i> - Urfa Sedosu	5A
21	<i>Hedera helix</i> - Duvar Sarmaşığı	5A
22	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A
23	<i>Jasminum officinale</i> - Yasemin	7A
24	<i>Lonicera etrusca</i> - Dokuzdon	6B

1	<i>Acantholimon acerosum</i> - Pişikkeveni	4B
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i> - Aguldikeni	4A
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A
5	<i>Amygdalus lycioides</i> - Behiv	7B
6	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A
7	<i>Astragalus plumosus</i> - Tavşantopağı	6B
8	<i>Berberis crataegina</i> - Karamuk	4A
9	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A
10	<i>Celtis australis</i> - Çitlenbik	7B
11	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A
12	<i>Cercis siliquastrum</i> - Erguvan	6B
13	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A
14	<i>Clematis cirrhosa</i> - Bahar Sarmaşığı	8A
15	<i>Cotinus coggygria</i> - Boyacı Sumağı	6A
16	<i>Cotoneaster nummularius</i> - Dağ Muşmulası	5B
17	<i>Crataegus azarolus</i> - Müzmüldek	5A
18	<i>Crataegus orientalis</i> - Alıç	5A
19	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B
20	<i>Haplophyllum tuberculatum</i> - Urfa Sedosu	5A
21	<i>Hedera helix</i> - Duvar Sarmaşığı	5A
22	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A
23	<i>Jasminum officinale</i> - Yasemin	7A
24	<i>Lonicera etrusca</i> - Dokuzdon	6B
25	<i>Nerium oleander</i> - Zakkum	8A
26	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A
27	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	8A
28	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A
29	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A
30	<i>Pyrus syriaca</i> - Çakal Armudu	6A
31	<i>Quercus brantii</i> - Karameşe	6B
32	<i>Quercus infectoria</i> - Mazi Meşesi	7A
33	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i> - Top Cehri	5A
34	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A
35	<i>Robinia pseudoacacia</i> - Yalancı Akasya	3A
36	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A
37	<i>Rubia tenuifolia</i> - Kızılboya	7A
38	<i>Rubus sanctus</i> - Böğürtlen	5A
39	<i>Veronica orientalis</i> - Gözmumcuğu	3A
40	<i>Viburnum lantana</i> - Germeşe	4A
41	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
42	<i>Vitis vinifera</i> - Asma	5B

9A BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon acerosum</i> - Pişikkeveni	4B
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i> - Aguldikeni	4A
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A
5	<i>Amygdalus lycioides</i> - Behiv	7B
6	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A
7	<i>Astragalus plumosus</i> - Tavşantopağı	6B
8	<i>Berberis crataegina</i> - Karamuk	4A
9	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A
10	<i>Celtis australis</i> - Çitlenbik	7B
11	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A
12	<i>Cercis siliquastrum</i> - Erguvan	6B
13	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A
14	<i>Clematis cirrhosa</i> - Bahar Sarmaşığı	8A
15	<i>Cotinus coggygria</i> - Boyacı Sumağı	6A
16	<i>Cotoneaster nummularius</i> - Dağ Muşmulası	5B
17	<i>Crataegus azarolus</i> - Müzmüldek	5A
18	<i>Crataegus orientalis</i> - Alıç	5A
19	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B
20	<i>Haplophyllum tuberculatum</i> - Urfa Sedosu	5A
21	<i>Hedera helix</i> - Duvar Sarmaşığı	5A
22	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A
23	<i>Jasminum officinale</i> - Yasemin	7A
24	<i>Lonicera etrusca</i> - Dokuzdon	6B
25	<i>Nerium oleander</i> - Zakkum	8A
26	<i>Noaea mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i> - Hölmezotu	9A
27	<i>Olea europaea</i> - Zeytin	9A
28	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A
29	<i>Pistacia palaestina</i> - Çöğre	9A
30	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	8A
31	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A
32	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A
33	<i>Pyrus syriaca</i> - Çakal Armudu	6A
34	<i>Quercus brantii</i> - Karamişe	6B
35	<i>Quercus infectoria</i> - Mazı Meşesi	7A
36	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i> - Top Cehri	5A
37	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A
38	<i>Robinia pseudoacacia</i> - Yalancı Akasya	3A
39	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A
40	<i>Rubia tenuifolia</i> - Kızılboya	7A
41	<i>Rubus sanctus</i> - Böğürtlen	5A
42	<i>Veronica orientalis</i> - Gözmumcuğu	3A
43	<i>Viburnum lantana</i> - Germeşe	4A
44	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
45	<i>Vitis vinifera</i> - Asma	5B

9B BÖLGESİNDE KULLANILABİLECEK BİTKİLER

1	<i>Acantholimon acerosum</i> - Pişikkeveni	4B
2	<i>Alhagi maurorum</i> subsp. <i>maurorum</i> - Aguldikeni	4A
3	<i>Amygdalus arabica</i> - Arap Bademi	8A
4	<i>Amygdalus communis</i> - Badem	7A
5	<i>Amygdalus lycioides</i> - Behiv	7B
6	<i>Anagyris foetida</i> - Zivircik	6A
7	<i>Astragalus plumosus</i> - Tavşantopağı	6B
8	<i>Berberis crataegina</i> - Karamuk	4A
9	<i>Capparis spinosa</i> - Kebere	8A
10	<i>Celtis australis</i> - Çitlenbik	7B
11	<i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> - Yaban Kirazı	6A
12	<i>Cercis siliquastrum</i> - Erguvan	6B
13	<i>Cionura erecta</i> - Babrik	6A
14	<i>Clematis cirrhosa</i> - Bahar Sarmaşığı	8A
15	<i>Cotinus coggygria</i> - Boyacı Sumağı	6A
16	<i>Cotoneaster nummularius</i> - Dağ Muşmulası	5B
17	<i>Crataegus azarolus</i> - Müzmüldek	5A
18	<i>Crataegus orientalis</i> - Alıç	5A
19	<i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> - İncir	7B
20	<i>Haplophyllum tuberculatum</i> - Urfa Sedosu	5A
21	<i>Hedera helix</i> - Duvar Sarmaşığı	5A
22	<i>Jasminum fruticans</i> - Boruk	7A
23	<i>Jasminum officinale</i> - Yasemin	7A
24	<i>Lonicera etrusca</i> - Dokuzdon	6B
25	<i>Nerium oleander</i> - Zakkum	8A
26	<i>Noaea mucronata</i> subsp. <i>mucronata</i> - Hölmezotu	9A
27	<i>Olea europaea</i> - Zeytin	9A
28	<i>Paliurus spina-christi</i> - Karaçalı	6A
29	<i>Pistacia palaestina</i> - Çöğre	9A
30	<i>Pistacia vera</i> - Antep Fıstığı	8A
31	<i>Platanus orientalis</i> - Çınar	6A
32	<i>Populus euphratica</i> - Fırat Kavağı	4A
33	<i>Pyrus syriaca</i> - Çakal Armudu	6A
34	<i>Quercus brantii</i> - Karamişe	6B
35	<i>Quercus infectoria</i> - Mazı Meşesi	7A
36	<i>Rhamnus lycioides</i> subsp. <i>oleoides</i> - Top Cehri	5A
37	<i>Rhus coriaria</i> - Sumak	6A
38	<i>Robinia pseudoacacia</i> - Yalancı Akasya	3A
39	<i>Rosa canina</i> - Kuşburnu	3A
40	<i>Rubia tenuifolia</i> - Kızılboya	7A
41	<i>Rubus sanctus</i> - Böğürtlen	5A
42	<i>Veronica orientalis</i> - Gözmumcuğu	3A
43	<i>Viburnum lantana</i> - Germeşe	4A
44	<i>Vitex agnus-castus</i> - Hayıt	5B
45	<i>Vitis vinifera</i> - Asma	5B

Bitki Katalog Rehberi...

Işık İsteği

■ ■ ■

Nem İsteği

■ ■ ■

Toprak İsteği

■ ■ ■

Sıcaklık İsteği

■ ■ ■

Ekolojik Koşullara Uyum

■ ■ ■

Kuraklığa Dayanıklılık

■ ■ ■

Kullanım Alanları

■ ■ ■

Kaynakça

■ ■ ■

Fotoğraf Kaynağı

Coğrafi Yayılış Haritası

Kitapta kullanılan tüm coğrafi yayılış haritaları Bizim Bitkiler® (2024). Sürüm 3.1. İnternette yayınlanmıştır; <http://bizimbitkiler.org.tr/v3/demo/details.php?id=6308> (erişim tarihi 1 Eylül). kaynağından alınmıştır .

Fotoğraf Yerleşim Rehberi

TEŞEKKÜR

Bu kitap; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'nce "Kent Kimliğini Yansıtacak ve İklim Değişikliğine Uyum Sağlayabilecek Odunsu Bitkiler Projesi" kapsamında hazırlanmıştır. Desteklerinden dolayı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü'ne şükranlarımızı sunuyoruz.

Ayrıca:

- Çalışmanın Meteorolojik altlığını oluştururken verileri temin eden Meteoroloji Genel Müdürlüğüne,
- İl bazında bitki varlığına ilişkin listelerin hazırlanmasında "Nuh'un Gemisi Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veri Tabanı" verilerinden yararlanmamıza ve eksikliği duyulan bazı fotoğraflara erişimi sağladıkları için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne,
- Bitkilerin Türkiye'deki yayılışı hususunda, haritalardan ve bazı görsellerden yararlanmamıza olanak tanıyan Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Müdürlüğü'ne,
- Fotoğraf arşivlerindeki görselleri bizimle paylaşan Sayın Prof. Dr. Mustafa VAR, Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU, Prof. Dr. Aydın TÜFEKÇİOĞLU, Prof. Dr. Şevket ALP, Prof. Dr. İbrahim TURNA, Mustafa GÖKMEN, Serdar ÖLEZ ile Kew Royal Botanic Garden, International Dendrology Society, iNaturalist.org ve floranatolica kuruluşlarına teşekkürlerimizi sunarız.

